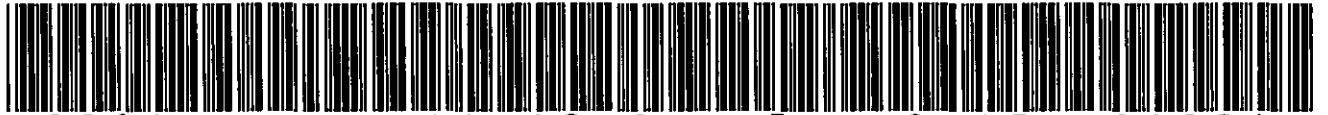

Date Printed: 02/04/2009

JTS Box Number: IFES_49
Tab Number: 8
Document Title: ELECTORAL LAW
Document Date: 1991
Document Country: SWE
Document Language: SWE
IFES ID: EL00613

* 8 9 1 4 E F D B - A F C 4 - 4 0 F 2 - B E 5 C - B 8 F 6 5 C E 9 4 8 0 4 *

Valförfattningar

law/SWE/1991/001/SWE

Valförfattningar

1991

Förord till Valförfattningar 1991

Denna författningssamling har sammanställts av riksskatteverket. Samlingen innehåller de författningar som berör allmänna val. I de fall hela författningen inte tagits med återges de delar som bedömts vara relevanta i sammanhanget. Intagna författningar återges i deras lydelse den 1 april 1991.

Författningssamlingen tillhandahålls länsstyrelser, skattemyndigheter, valnämnder, politiska partier samt övriga myndigheter och organisationer inom valadministrationen.

Innehåll

Vallag (SFS 1972: 620)	7
1 kap. Inledande bestämmelser	7
2 kap. Valkretsar och fasta valkretsmandat	7
3 kap. Valnämnd, valdistrikt och valförrättare	10
4 kap. Röstlängder	11
<i>Allmän röstlängd</i>	11
<i>Särskild röstlängd</i>	13
5 kap. Registrering av partibeteckning och anmälan av kandida- ter	15
6 kap. Valsedlar	17
7 kap. Röstkort m. m.	19
8 kap. Allmänna bestämmelser om röstningen	20
9 kap. Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal	23
10 kap. Särskilda bestämmelser om röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet och på fartyg	24
<i>Röstning på postkontor</i>	24
<i>Röstning hos utlandsmyndighet</i>	25
<i>Röstning på fartyg</i>	26
11 kap. Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsför- sändelse	27
12 kap. Den vidare behandlingen av röster som avgivits på post- kontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg	30
13 kap. Preliminär rösträkning	31
<i>Preliminär rösträkning i vallokal</i>	31
<i>Preliminär rösträkning hos valnämnden</i>	33
14 kap. Slutlig sammanräkning och mandatfördelning	33
<i>Allmänna bestämmelser</i>	33
<i>Riksdagsvalet</i>	34
<i>Landstings- och kommunfullmäktigvalen</i>	37
15 kap. Bevis, överklagande av val och förrättning, m. m.	41
Lag om brevröstning i Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz (SFS 1991: 189)	44
Lag om kyrkofullmäktigval, m. m. (SFS 1972: 704)	46
Inledande bestämmelser	46
Valkretsar, valdistrikt och valnämnd m. m.	46
Röstlängd	47
Valsedlar	48
Röstkort m. m.	49
Allmänna bestämmelser om röstningen	50
Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal	50
Särskilda bestämmelser om röstning på postkontor	51
Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse	53
Preliminär rösträkning och slutlig sammanräkning	53
Bevis och överklagande av valutgången	54
Förordning om central valmyndighet (SFS 1985: 953)	56

Förordning om ändring i förordningen (1975:6) med bemyndigande för centrala valmyndigheten att meddela vissa föreskrifter (SFS 1980:30)	57
Kungörelse om beslutad ny regeringsform (SFS 1974:152)	58
3 kap. Riksdagen	58
6 kap. Regeringen	59
8 kap. Lagar och andra föreskrifter	60
Kungörelse om beslutad ny riksdagsordning (SFS 1974:153)	61
1 kap. Riksmöten	61
Kommunallag (SFS 1977:179)	62
1 kap. Allmänna bestämmelser	62
2 kap. Fullmäktige	62
Lag om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landstingskommuner (SFS 1979:411)	65
1 kap. Ändring i indelningen i kommuner	65
Församlingslag (SFS 1988:180)	66
1 kap. Allmänna bestämmelser	66
2 kap. Kyrkofullmäktige i församling	67
3 kap. Kyrkostämma	68
4 kap. Församlingsdelegerade	68
5 kap. Kyrkofullmäktige i kyrkliga samfundigheter	70
7 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i församling	71
Kyrklig indelningslag (SFS 1988:185)	73
2 kap. Ändringar i den territoriella församlingsindelningen ...	73
Folkomröstningslag (SFS 1979:369)	74
Förvaltningslag (SFS 1986:223)	78
Brottsbalk (SFS 1962:700)	85
17 kap. Om brott mot allmän verksamhet m. m.	85
Rättegångsbalk (SFS 1942:740)	86
35 kap. Om bevisning i allmänhet	86
Expeditionskungörelse (SFS 1964:618)	87
Lag om statligt stöd till politiska partier (SFS 1972:625)	88
Lag om kommunalt partistöd (SFS 1969:596)	91

Vallag (SFS 1972: 620)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid val till riksdagen samt val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1977: 187).*

2 § För val enligt denna lag finns en central valmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara central valmyndighet. *Lag (1974: 215).*

3 § Ordinarie val till riksdagen samt val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige förrättas samma dag. Valdag är tredje söndagen i september.

Vid extra val till riksdagen som beslutas av regeringen och vid omval till riksdagen är valdag den söndag som regeringen bestämmer. Vid extra val till riksdagen enligt 6 kap. 3 § regeringsformen är valdag den söndag som riksdagens talman bestämmer efter samråd med centrala valmyndigheten.

Vid val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som inte omfattar hela riket är valdag den söndag som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med länsstyrelsen. *Lag (1987: 1334).*

4 § Om en ändring i den landstingskommunala eller kommunala indelningen skall träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige äger rum, skall redan det valet avse landstingskommunen och kommunen enligt den nya indelningen. *Lag (1981: 525).*

2 kap. Valkretsar och fasta valkretsmandat

1 § För val till riksdagen är riket indelat i 28 valkretsar. Dessa är

- Stockholms kommun,
- Stockholms län med undantag av Stockholms kommun (Stockholms läns valkrets),
- Göteborgs kommun,
- Göteborgs och Bohus län med undantag av Göteborgs kommun (Bohusläns valkrets),
- Malmö, Helsingborg, Landskrona och Lunds kommuner (fyrstadskretsen),
- Malmöhus län med undantag av fyrstadskretsen (Malmöhus läns valkrets),

Ale, Alingsås, Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Herrljunga, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs och Åmåls kommuner (Älvsborgs läns norra valkrets),

Borås, Marks, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommuner (Älvsborgs läns södra valkrets),
 vart och ett av övriga län. *Lag (1975: 310).*

2 § Centrala valmyndigheten fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid tillföres valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade där är jämnt delbart med en trehundrediondel av antalet röstberättigade i riket. De fasta valkretsmandat, som härefter återstår, tillföres valkretsarna efter storleken av de överskott som uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottning.

Påverkas valkretsarnas omfattning av beslut om ändring i länsindelningen eller den kommunala indelningen, vilket träder i kraft vid ingången av året efter det då ordinarie val till riksdagen hållits, skall i fråga om val till riksdagen indelningsändringen beaktas redan från och med beslutets dag.

3 § Vid tillämpning av 2 § beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses som röstberättigad varje svensk medborgare som fyllt eller senare under kalenderåret fyller arton år. *Lag (1988: 1252).*

4 § Centrala valmyndighetens beslut enligt 2 § får överklagas hos valprövningsnämnden. *Lag (1987: 1334).*

5 § För val av landstingsledamöter indelas landstingskommunen i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. *Lag (1977: 187).*

6 § Valkrets skall omfatta en eller flera kommuner. Om det föranledes av andra stycket 1 eller en lämpligare valkretsindelning därigenom eljest erhålles, får dock kommun delas i två eller flera valkretsar eller del av kommun sammanföras med annan kommun, del av annan kommun eller delar av andra kommuner till en valkrets.

Valkrets bör utformas så att den

1. kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 8 § tilldelas minst åtta fasta valkretsmandat,

2. kan omslutas av en sammanhängande gränslinje.

Delas kommun i två eller flera valkretsar för val av landstingsledamöter och är kommunen indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall iakttagas, att gräns för valkrets för val av landstingsledamöter skall sammanfalla med gräns för valkrets för val av fullmäktige. *Lag (1977: 187).*

7 § Indelningen i valkretsar bestäms av landstinget, sedan kommunerna har fått tillfälle att yttra sig. Landstingets beslut får inte överklagas.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av landstingsledamöter första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987: 1334).*

8 § Mandaten i landstinget utgörs av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat. Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Det brutna tal som uppkommer vid fastställandet av antalet fasta valkretsmandat avrundas till närmast lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

Länsstyrelsen fastställer antalet fasta valkretsmandat i varje valkrets före utgången av april varje år då val av landstingsledamöter skall äga rum. Härvid tillförs valkretsen ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i landstingskommunen delas med antalet fasta valkretsmandat där. De fasta valkretsmandat som härefter återstår tillförs valkretsarna efter storleken av de överskott som har uppkommit vid denna fördelning. Mellan lika överskottstal avgörs företrädet genom lottning.

Vid tillämpning av andra stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987: 1334).*

9 § För val av kommunfullmäktige skall kommun indelas i valkretsar, om i kommunen finnas flera än 24 000 röstberättigade invånare eller för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige. Överstiger antalet röstberättigade invånare i kommun 6 000 får kommunen indelas i valkretsar. Annan kommun får indelas i valkretsar endast om synnerliga skäl föreligger på grund av kommunens särskilt betydande utsträckning eller liknande förhållanden. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Vid valkretsindelning iakttages att valkretsarna

1. skall utformas så att varje krets kan beräknas komma att enligt bestämmelserna i 10 § utse minst femton kommunfullmäktige,
2. om det är möjligt, skall utformas så att varje krets kan omslutas med en sammanhängande gränslinje,
3. skall utformas så att territoriell församling, om det är möjligt, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar och
4. i den mån det kan ske utan olägenhet skall utformas så att antalet fullmäktige för hela kommunen kan beräknas bli lika fördelat på de särskilda kretsarna. *Lag (1977: 187).*

10 § I varje valkrets väljes en kommunfullmäktig för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med det tal som erhålles, när antalet röstberättigade i kommunen delas med antalet fullmäktige för hela kommunen. Om det antal fullmäktige som skall utses enligt denna regel ej uppgår till det för kommunen bestämda antalet, skall för att detta antal skall kunna uppnås de valkretsar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som enligt regeln är bestämmande för fullmäktiges antal inom valkretsarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en fullmäktig. Är överskottstalen lika för två eller flera valkretsar, avgöres företrädet genom lottning. Som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd. *Lag (1977: 187).*

11 § Indelningen i valkretsar bestäms av kommunfullmäktige. Fullmäktiges beslut får inte överklagas.

Beslut om indelning i valkretsar meddelas före utgången av oktober året före det år då val av kommunfullmäktige första gången skall äga rum enligt den beslutade indelningen.

Beslut om indelning i valkretsar skall för att vinna bindande kraft prövas och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprovsnämnden. Valprovsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987: 1334).*

12 § Det antal fullmäktige, som varje valkrets skall utse, fastställs av länsstyrelsen före utgången av april varje år då val av kommunfullmäktige skall äga rum. Uppgår därvid i någon valkrets det antal fullmäktige, som kretsen skall utse enligt de grunder som anges i 10 §, inte till femton, skall antalet, med motsvarande jämkning av antalet fullmäktige i övriga kretsar, likväl bestämmas till femton. I ett sådant fall skall valkretsindelningen omprövas före nästa val.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprovsnämnden. Valprovsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1987: 1334).*

13 § Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landstingskommuner eller kommuner kan vid behov bestämma att beslut rörande indelning i valkretsar och fördelning av mandat får meddelas senare än som föreskrivs i 2, 7, 8, 11 och 12 §§. *Lag (1981: 525).*

3 kap. Valnämnd, valdistrikt och valförrättare

1 § I varje kommun skall finnas en valnämnd.

Valnämnd skall ha tillgång till personal i den omfattning som behövs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter. *Lag (1977: 187).*

2 § I fråga om valnämnd tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 2 §, 3 § första stycket, 4 §, 5 § tredje stycket, 7 och 8 §§, 9 § första stycket och 10–12 §§ kommunallagen (1977: 179) på motsvarande sätt. I annan kommun än Stockholms kommun tillämpas även bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket och 6 § nämnda lag på motsvarande sätt.

Om en ändring i den kommunala indelningen innebär att en ny kommun bildas, skall indelningsdelegerade snarast möjligt under året innan indelningsändringen träder i kraft välja ledamöter och suppleanter i valnämnd för tiden före ikraftträdandet. *Lag (1986: 1163).*

3 § Varje kommun är indelad i valdistrikt. Är kommun indelad i valkretsar för val av kommunfullmäktige, skall varje sådan valkrets bilda ett eller flera valdistrikt.

Valdistrikt bör omfatta 1 200–1 500 röstberättigade. Endast om särskilda skäl föranleder det, får valdistrikt omfatta mer än 1 800 eller mindre än 300 röstberättigade.

Länsstyrelsen beslutar om kommuns indelning i valdistrikt på förslag av fullmäktige i kommunen. Det åligger kommun att under år närmast före år

då ordinarie val till riksdagen skall äga rum se över indelningen. Om det är påkallat får länsstyrelsen självmant besluta om indelningen i valdistrikt sedan fullmäktige i kommunen har beretts tillfälle att yttra sig.

Beslut om indelning i valdistrikt skall meddelas senast en månad före ingången av det år under vilket beslutet skall träda i tillämpning. Regeringen eller annan myndighet som beslutar om ändring i rikets indelning i landstingskommuner eller kommuner kan dock vid behov bestämma att beslut om indelning i valdistrikt får meddelas senare. Länsstyrelsen skall omedelbart kungöra sådana beslut i ortstidning inom valdistrikten. *Lag (1982: 411)*.

4 § När val enligt denna lag skall förrättas, utser valnämnden för varje valdistrikt minst fyra personer att på valdagen tjänstgöra som valförrättare i distriktet. Bland de utsedda förordnar nämnden en att vara ordförande och en att vara ersättare för ordföranden.

Vid röstningen skall minst tre av valförrättarna, däribland ordföranden eller hans ersättare, vara närvarande. *Lag (1975: 310)*.

5 § Var och en som är valbar till ledamot i valnämnden är skyldig att mottaga uppdrag som valförrättare, om han ej har giltigt hinder. *Lag (1977: 187)*.

6 § Länsstyrelsens beslut i ärende om indelning i valdistrikt får överklagas hos valprövningsnämnden.

Den som vill överklaga ett beslut att inte godkänna ett av honom uppgivet hinder att ta emot ett uppdrag som avses i 5 § får göra detta hos länsstyrelsen. Tiden för överklagande räknas från den dag beslutet meddelades. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas. *Lag (1987: 1334)*.

4 kap. Röstlängder

Allmän röstlängd

1 § Allmän röstlängd upprättas årligen för varje valdistrikt av skattemyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 20 juni. *Lag (1990: 363)*.

2 § I allmän röstlängd tas upp svensk medborgare som den 1 juni enligt skattemyndighetens personband är kyrkobokförd i valdistriktet och som har fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år. Om en beslutad ändring i den kommunala indelningen skall träda i kraft vid följande årsskifte, tas i längden upp den som skall vara kyrkobokförd i distriktet enligt den nya indelningen.

Under de förutsättningar som i första stycket anges för svenska medborgare tas i röstlängden upp även de utlänningar som enligt skattemyndighetens personband har varit kyrkobokförda i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret.

För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

För utlänningar antecknas att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen. *Lag (1990: 363).*

3 § Allmän röstlängd skall vara framlagd för granskning hos skattemyndigheten varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26 juni – 15 juli eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

Länsstyrelsen får bestämma att röstlängden skall vara framlagd för granskning även på annat ställe än hos skattemyndigheten. *Lag (1990: 363).*

4 § Den som anser att allmän röstlängd är felaktig i det att han oriktigt utslutits från rösträtt eller att annan oriktigt upptagits som röstberättigad får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot längden hos länsstyrelsen. Den omständigheten att någon tagits upp i röstlängd för annat valdistrikt än han anser sig tillhöra utgör ej grund för anmärkning mot längden.

Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingens samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

5 § Anmärkning mot allmän röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får vid anmärknings-sammanträdet åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni.

Senast dagen efter sammanträdet slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningsskriften. I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängd mot vilken anmärkning framställts. Skattemyndigheten förser de röstlängder mot vilka anmärkning ej framställts inom föreskriven tid med bevis härom. *Lag (1990: 363).*

6 § Länsstyrelsens beslut över anmärkning mot allmän röstlängd får överklagas endast i samband med överklagande av det val vid vilket beslutet har gällt. I ett sådant ärende får endast bevis som har företetts hos länsstyrelsen åberopas. *Lag (1987: 1334).*

7 § Allmän röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om ej annat följer av 8 eller 9 §. *Lag (1974: 215).*

8 § Har någon icke blivit upptagen i allmän röstlängd eller har det i längden beträffande honom antecknats att han blir röstberättigad viss dag efter den 1 september det år röstlängden upprättas eller att rösträtt ej föreligger vid val till riksdagen och har anmärkning häremot ej framställts på sätt som föreskrives i 4 § första stycket, skall länsstyrelsen efter ansökan av honom eller av skattemyndigheten besluta om rättelse i röstlängden, om

det är uppenbart att fel till hans nackdel föreligger. Sådan ansökan skall ha gjorts hos länsstyrelsen senast den 1 september det år då röstlängden upprättades. Ansökan som göres för sent upptages ej till prövning.

Beslutar länsstyrelsen om rättelse i röstlängd, skall länsstyrelsen genast underrätta skattemyndigheten om beslutet. Skattemyndigheten skall genast rätta röstlängden i enlighet med beslutet. Innan detta skett äger beslutet icke verkan.

Beslut varigenom ansökan om rättelse har avslagits eller avvisats får inte överklagas. Beslut om rättelse får överklagas endast i samband med överklagande av det val vid vilket beslutet har gällt. *Lag (1990: 363).*

9 § Har allmän röstlängd i någon del förklarats felaktig på grund av talan som har förts i samband med överklagande av ett val, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen. *Lag (1987: 1334).*

10 § Länsstyrelsen skall senast den 20 juni kungöra var och när allmän röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen skall anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunens anslagstavla och införas i ortstidning inom kommunen. *Lag (1981: 525).*

Särskild röstlängd

11 § Svensk medborgare som ej är bosatt i riket har rösträtt vid val till riksdagen, om han varit kyrkobokförd här någon gång och har uppnått arton års ålder senast på valdagen.

Svensk medborgare skall anses bosatt utom riket, om han enligt skattemyndighetens personband ej är kyrkobokförd här. *Lag (1990: 363).*

12 § Särskild röstlängd för val till riksdagen upprättas årligen för varje valkrets av centrala valmyndigheten. Längden skall vara upprättad senast den 20 juni.

I särskild röstlängd upptas, efter ansökan, den som den 1 juni har rösträtt enligt 11 §. Under år då ordinarie val till riksdagen ej äger rum tas i längden upp, även utan ansökan, den som har tagits upp i särskild röstlängd för det närmast föregående året, om han fortfarande har rösträtt enligt 11 §. Även den som den 1 juni ej fyllt aderton år tas upp i den särskilda röstlängden, om han fyllt eller före den 1 september det år röstlängden upprättas fyller sjutton år och det inte möter hinder i övrigt. För den som ej fyllt aderton år den 1 september det år röstlängden upprättas antecknas den dag då han blir röstberättigad.

Framgår i anmärkningsärende att någon upphört att vara röstberättigad på grund av omständighet som inträffat efter den 1 juni, skall han ej vara upptagen i särskild röstlängd. *Lag (1981: 525).*

13 § Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd görs skriftligen hos centrala valmyndigheten senast den 1 juni. I ansökningshandlingen skall sökanden på heder och samvete försäkra att han är svensk medborgare.

Försäkran skall vara avgiven samma år som röstlängden upprättas. Ansökan som görs för sent eller saknar försäkran som har sagts nu tas inte upp till prövning.

Blanketter till ansökan skall finnas tillgängliga hos centrala valmyndigheten samt hos svensk beskickning och annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1981: 525).*

14 § Beslut över ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd meddelas så snart det kan ske.

Den som skall upptagas i särskild röstlängd uppföres i röstlängden för den valkrets där han senast varit kyrkobokförd.

Bifalles ej ansökan om att bli upptagen i särskild röstlängd, skall centrala valmyndigheten genast underrätta sökanden om beslutet. I beslutet skall anges tid och plats för prövning av anmärkning.

15 § Så snart röstlängden har upprättats, sänds den till länsstyrelsen i det län till vilket valkretsen hör. Hos länsstyrelsen skall röstlängden vara framlagd för granskning varje vardag med undantag av lördag under tiden den 26 juni – 15 juli eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag. *Lag (1981: 525).*

16 § Den som vill att ändring skall göras i särskild röstlängd får senast den 15 juli skriftligen framställa anmärkning mot röstlängden hos länsstyrelsen.

Anmärkning som göres för sent upptages ej till prövning.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot någons rösträtt enligt längden, skall länsstyrelsen genast underrätta denne om innehållet i anmärkningshandlingens samt om tid och plats för prövning av anmärkningen.

17 § Anmärkning mot särskild röstlängd prövas vid offentligt sammanträde hos länsstyrelsen den 22 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag.

Den mot vilkens rösträtt anmärkning framställts får åberopa även omständighet som inträffat efter den 1 juni.

Senast dagen efter sammanträdets slut meddelar länsstyrelsen beslut över varje särskild anmärkning. Beslut antecknas på anmärkningsskriften. I röstlängden införes rättelse som föranledes av beslutet.

Länsstyrelsen skriver under röstlängden. Har anmärkning ej framställts mot röstlängden inom föreskriven tid, skall röstlängden förses med bevis härom.

18 § Länsstyrelsens beslut över anmärkning mot särskild röstlängd får överklagas endast i samband med överklagande av det val vid vilket beslutet har gällt. I ett sådant ärende får endast bevis som har företetts hos länsstyrelsen åberopas.

Har röstlängden i någon del förklarats felaktig på grund av talan som avses i första stycket, skall länsstyrelsen rätta längden i enlighet med förklaringen. *Lag (1987: 1334).*

19 § Särskild röstlängd gäller från och med den 1 september det år röstlängden upprättas till och med den 31 augusti påföljande år, om ej annat följer av 18 § andra stycket. *Lag (1974: 215)*.

20 § När val äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i vallokalen för det valdistrikt som länsstyrelsen bestämmer. Beslut härom meddelas senast vid anmärkningssammanträdet och antecknas på röstlängden.

21 § Länsstyrelsen skall senast den 20 juni kungöra var och när särskild röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. I kungörelsen anges även tid och sätt för framställande av anmärkning mot längden samt tid och plats för prövning av anmärkning. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor och införas i ortstidning inom valkretsen. *Lag (1981: 525)*.

5 kap. Registrering av partibeteckning och anmälan av kandidater

1 § Parti kan efter ansökan och på de villkor som anges i 2—4 §§ få sin partibeteckning registrerad hos centrala valmyndigheten samt anmäla kandidater i valet enligt 8 §.

Om valsedel med registrerad partibeteckning finns bestämmelser i 6 kap. 3 § tredje stycket och 14 kap. 5 §.

2 § Ansökan om registrering av partibeteckning görs skriftligen. I ansökningshandlingen skall anges för vilket slag av val registrering söks och, om ansökningsavser registrering för val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige, för vilken landstingskommun eller kommun som registrering begärs. Till handlingen skall fogas förklaringar enligt 3 § tredje stycket eller intyg av notarius publicus att sådana förklaringar har visats upp för honom.

För att partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall ansökan om registrering av beteckningen ha kommit in till centrala valmyndigheten, vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige före utgången av februari valåret och vid annat val inom en vecka efter det att beslut om valdagen meddelades. *Lag (1985: 203)*.

3 § Partibeteckning får registreras, om

1. partibeteckningen består av eller innehåller ord,
2. partiet icke utgör underavdelning av politisk sammanslutning,
3. ansökan biträds, vid registrering för val till riksdagen av minst 1 500 röstberättigade medlemmar i hela riket och vid registrering för val av landstingsledamöter och för val av kommunfullmäktige av minst 100 respektive minst 50 röstberättigade medlemmar i den landstingskommun eller kommun för vilken registrering söks,
4. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som redan är registrerad eller som, med anledning av tidigare gjord ansökan, kan komma att registreras med giltighet för det valet eller för annat

val för vilket den nya registreringen enligt 4 § första stycket kommer att gälla,

5. partibeteckningen kan antas ej leda till förväxling med beteckning som för högst fem år sedan har avförts ur registret efter namnbyte och vars registrering hade sådan giltighet som avses i punkt 4.

I fråga om parti som är representerat i riksdagen gäller inte första stycket 3.

De medlemmar som enligt första stycket 3 biträder en ansökan skall lämna egenhändigt undertecknade förklaringar om detta och därvid uppge personnummer och kyrkobokföringsort. *Lag (1981: 525).*

4 § Registreras partibeteckning för val till riksdagen, gäller registreringen även för val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige i hela riket. Registreras partibeteckning för val av landstingsledamöter, gäller registreringen val i den landstingskommun som anges i registreringsbeslut samt val av kommunfullmäktige i de kommuner som är belägna inom landstingskommunen. Registreras partibeteckning för val av kommunfullmäktige, gäller registreringen val i den kommun som anges i registreringsbeslutet.

Avser ansökan registrering för val till riksdagen och är partibeteckningen redan registrerad eller är ansökan om dess registrering redan gjord för annat val, får registrering beviljas utan hinder av 3 § första stycket 4, om det parti för vilket registrering sålunda har skett eller sökts har lämnat sitt medgivande. Detsamma gäller om ansökan avser registrering för val av landstingsledamöter och partibeteckningen redan är registrerad eller ansökan om dess registrering tidigare är gjord för val av kommunfullmäktige inom landstingskommunen. Behörig att lämna medgivande är det ombud som partiet har anmält enligt 5 §. *Lag (1981: 525).*

5 § För parti som fått sin partibeteckning registrerad skall finnas ombud. Ombud skall anmälas till centrala valmyndigheten inom en månad efter det att registreringen av beteckningen kungjorts enligt 7 §.

6 § Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret, om

1. partiet begär det,
2. partiet ej vid två på varandra följande ordinarie val till riksdagen eller val i hela riket av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige anmält kandidater enligt 8 § eller
3. partiet underlåter att anmäla ombud enligt 5 §. *Lag (1977: 187).*

7 § När partibeteckning registrerats eller avförts ur registret, skall centrala valmyndigheten kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

8 § För att registrerad partibeteckning skall åtnjuta skydd vid val skall partiet som kandidater anmäla

för val till riksdagen i viss valkrets minst fyra och högst femton personer,

för val av landstingsledamöter minst fyra och högst trettio personer i landstingskommunen och

för val av kommunfullmäktige minst fyra och högst tjugo personer i kommunen.

Centrala valmyndigheten bestämmer inför varje val när anmälan av kandidater senast skall göras. Kungörelse härom skall föras in i Post- och Inrikes Tidningar. Underrättelse om beslutet skall vidare tillställas varje registrerat parti.

Anmälan av kandidater skall göras hos centrala valmyndigheten eller, i den mån regeringen eller myndighet som bestäms av regeringen föreskriver det, länsstyrelsen. Anmälan skall göras skriftligen av partiets ombud eller av person som ombudet utsett. Till anmälningshandlingen skall fogas skriftlig förklaring från varje kandidat att han givit partiet tillstånd att anmäla honom. *Lag (1987: 1334).*

9 § Finner den myndighet hos vilken anmälan görs anledning till anmärkning mot anmälningshandlingen eller handling som åtföljer denna, skall myndigheten genast underrätta den som gjort anmälan. Därvid skall anges tid för ändring och komplettering av anmälningshandlingen. Därefter skall centrala valmyndigheten så snart som möjligt slutligt pröva ärendet.

Har det ej visats att anmäld kandidat givit partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn på anmälningshandlingen anses obefintligt. *Lag (1978: 907).*

10 § Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till postverket. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

11 § Centrala valmyndighetens beslut i ärenden som avses i detta kapitel får överklagas hos valprovsnämnden. *Lag (1987: 1334).*

6 kap. Valsedlar

1 § Till valsedlar skall användas särskilda blanketter som tillhandahålles av centrala valmyndigheten.

2 § Valsedlarna skall vara lika till storlek och material. För val till riksdagen skall användas gula, för val av landstingsledamöter blå och för val av kommunfullmäktige vita valsedlar.

På valsedel skall finnas partibeteckning. Valsedel bör dessutom innehålla

1. namn på en eller flera kandidater,
2. beteckning som visar för vilken valkrets sedeln är avsedd (valkrets-beteckning) samt
3. uppgift om det val för vilket sedeln gäller (valbeteckning).

Varje kandidat skall anges på sådant sätt att det klart framgår vem som

avses. Därför bör någon form av identifieringsuppgift sättas ut vid kandidatens namn. *Lag (1987: 1334)*.

3 § Om valsedel upptager mer än ett kandidatnamn, skall namnen upptagas i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Namnen gäller själva valet samt, i den mån de ej därvid tages i anspråk, val av ersättare för riksdagsledamöter och val av suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige.

Upptager valsedel med registrerad partibeteckning namn på kandidater, skall valsedeln, om partiet enligt 5 kap. 8 § anmält kandidater för valet, som första namn upptaga namnet på kandidat som tagits upp på listan över kandidater partiet anmält. *Lag (1977: 187)*.

4 § Efter beställning av ett parti, som är representerat i den församling valet gäller eller, i fråga om val till riksdagen, vid något av de två senaste valen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet, tillhandahåller centrala valmyndigheten partiet blanketter till valsedlar till det antal partiet önskar.

Göres beställning av annat parti än som anges i första stycket eller av annan än den som är behörig företrädare för partiet tillhandahåller centrala valmyndigheten blanketter till valsedlar endast om beställaren betalar blanketterna i förskott. *Lag (1987: 1334)*.

5 § I fråga om ett parti, som deltar i riksdagsval och som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått eller vid det förestående valet får mer än en procent av rösterna i hela landet, svarar staten för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fyra gånger antalet röstberättigade i valkretsen. Detta gäller även ett parti som utan att ha uppnått den angivna röstandelen är eller genom det förestående valet blir representerat i riksdagen.

I fråga om parti, som deltar i val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige och som är eller genom det förestående valet blir representerat i den församling valet gäller, svarar statsverket för kostnaden för blanketter till valsedlar till ett antal som motsvarar fyra gånger antalet röstberättigade i valet.

Vid tillämpning av första och andra styckena beräknas antalet röstberättigade på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. *Lag (1987: 1334)*.

6 § Har blanketter till valsedlar betalats i förskott och har valsedlarna använts för parti som enligt 5 § är berättigat att få valsedelsblanketter kostnadsfritt vid valet, skall förskottet återbetalas i den mån antalet valsedlar som partiet får kostnadsfritt därigenom ej kommer att överstiga, i fråga om val till riksdagen fyra gånger antalet röstberättigade i valkretsen och i fråga om annat val fyra gånger antalet röstberättigade vid valet. Antalet röstberättigade beräknas på grundval av stommarna till mantalslängderna för året. Belopp som återbetalas tillställs partiet oavsett vem som har erlagt förskottet. *Lag (1985: 203)*.

7 § Om beställaren begär det, förser centrala valmyndigheten utan särskild ersättning valedelsblanketterna med partibeteckning, kandidatnamn samt valkrets- och valbeteckningar.

Centrala valmyndigheten får förse valedelsblanketter och valedlar med särskild siffer- eller bokstavsbezeichnung (listtypbezeichnung).

7 a § Om någon har angetts som kandidat på en valedelsblankett som tillhandahålls med kandidatnamn vid ett val utan att han har samtyckt till det, kan han anmäla detta till länsstyrelsen. Till anmälningen, som skall göras skriftligen, skall fogas ett exemplar av valedeln. Länsstyrelsen skall föra en förteckning över de anmälningar som kommer in före valet. *Lag (1988: 161)*.

8 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten den sista dag då beställning av valedlar skall ha gjorts för att leverans skall kunna ske 45 dagar före valdagen. För särskilda fall får bestämmas senare dag för beställning och, om det behövs, även senare dag för leverans. Kommer en beställning in senare än centrala valmyndigheten har bestämt, fullgörs leverans endast under förutsättning att denna kan ske före valdagen och utan att leveransen av tidigare gjorda beställningar försenas. *Lag (1987: 1334)*.

9 § I lokal där röstning äger rum skall väljarna för varje val ha tillgång till

1. valedlar som försetts med parti- och valbeteckning för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet (partimarkerade valedlar) samt

2. blanketter till valedlar.

Lantbrevbärare som mottager valedelsförsändelser bör medföra partimarkerade valedlar och valedelsblanketter enligt första stycket.

Partimarkerade valedlar och valedelsblanketter enligt första stycket tillhandahålls genom centrala valmyndighetens försorg. *Lag (1987: 1334)*.

10 § Centrala valmyndighetens beslut i ärenden som avses i detta kapitel överklagas hos valprovsnämnden.

Centrala valmyndigheten har rätt att erhålla biträde av länsstyrelse i ärende som avses i detta kapitel. *Lag (1987: 1334)*.

7 kap. Röstkort m. m.

1 § Vid val skall, i den mån centrala valmyndigheten ej förordnar annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om valet till ledning för den röstberättigade.

För röstberättigad som ej har känd adress upprättas röstkort endast om han begär det.

2 § Röstkort upprättas för den som är upptagen i allmän röstlängd av skattemyndigheten och för den som är upptagen i särskild röstlängd av länsstyrelsen.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige skall röstkortet sändas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen. Vid annat val skall röstkortet sändas till de röstberättigade senast 16 dagar före valdagen.

För val som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort. *Lag (1990: 363).*

3 § Har röstberättigad förlorat sitt röstkort eller har röstkortet ej kommit honom tillhanda, är han berättigad att efter framställning få ett duplett-röstkort.

Framställning om duplettröstkort göres hos den myndighet som enligt 2 § har att upprätta röstkortet. Duplettröstkort får ej lämnas ut senare än dagen före valdagen. Vid framställningen skall sökanden uppge

1. sitt fullständiga namn och personnummer samt

2. sitt hemvist i den ort där han är uppförd i allmän röstlängd eller, om han är uppförd i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd.

Första och andra styckena äger motsvarande tillämpning, om den röstberättigade önskar få röstkort innan röstkortet blivit översända till de röstberättigade. Röstkort får dock icke utlämnas innan den röstlängd som skall gälla vid valet kommit till stånd enligt 4 kap. 5 eller 17 §.

4 § Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

8 kap. Allmänna bestämmelser om röstningen

1 § Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val som han vill delta i. *Lag (1987: 1334).*

2 § Väljaren skall själv lämna sin valsedel till valförrättaren eller, om röstningen sker på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, till röstmottagaren där.

Om avlämnande av valsedel genom bud (röstning med valsedelsförsändelse) föreskrives i 11 kap. *Lag (1987: 1334).*

3 § Väljare bör vid röstning i vallokal medföra sitt röstkort.

Röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg får icke ske utan att röstkortet avlämnas. Väljare som vill rösta hos utlandsmyndighet eller på fartyg får dock i stället för att avlämna röstkort förete giltigt svenskt pass. Vidare får väljare som innehar sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling rösta på fartyg utan att röstkort avlämnas. I fall då väljaren ej avlämnar röstkort skall röstmottagaren upprätta ett adresskort för honom. *Lag (1987: 1334).*

4 § Vid röstning i vallokal lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till valförrättaren. Mottagna valkuvert samlas upp i valurna. En valurna användes för vart och ett av de samtidiga val som förrättas i vallokalen.

5 § Vid röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett valkuvert och lämnar kuverten till röstmottagaren. Denne lägger in mottagna kuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort i ett fönsterkuvert som tillslutes. *Lag (1987: 1334).*

6 § Har röstning skett på postkontor, sänder röstmottagaren iordningställda fönsterkuvert till vederbörande valnämnd. Har röstning skett hos utlandsmyndighet eller på fartyg, sänder röstmottagaren iordningställda fönsterkuvert till centrala valmyndigheten. *Lag (1987: 1334).*

7 § Vid röstning med valsedelsförsändelse lägger väljaren för varje val in sin valsedel i ett innerkuvert. Iordningställda kuvert läggs därefter in i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse som tillsluts. Detta lämnas genom bud till valförrättaren eller röstmottagaren.

Avlämnas valsedelsförsändelse i vallokal, öppnar valförrättaren ytterkuvertet och lägger de innerkuvert som väljaren iordningställt i valurna.

Avlämnas valsedelsförsändelse på ett postkontor, hos en utlandsmyndighet eller på ett fartyg, lägger röstmottagaren i försändelsen tillsammans med väljarens röstkort i ett fönsterkuvert. I de fall som avses i 11 kap. 8 § andra stycket läggs adresskortet i fönsterkuvertet i stället för röstkortet. Fönsterkuvertet behandlas därefter som anges i 6 §. *Lag (1987: 1334).*

8 § Kuvert tillhandahålles endast genom centrala valmyndighetens försorg.

Valkuvert och innerkuvert för valsedelsförsändelse skall vara så beskaffade att färgen på inneliggande valsedel kan iakttagas utan att valhemligheten röjes. *Lag (1987: 1334).*

9 § Valkuvert tillställs valnämnder och röstmottagare. Fönsterkuvert som avses i 5 § tillställs röstmottagare.

Valkuvert får lämnas ut endast i samband med röstning. Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden har uppdragit att gå väljarna till handa i sådant hänseende,

2. på postkontor samt hos lantbrevbärare som tar emot valedelsförsändelser,

3. hos utlandsmyndigheter och på fartyg där röstning skall äga rum.

Inner- och ytterkuvert för valedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. *Lag (1988: 161)*.

10 § Röstning äger rum inför öppna dörrar. I lokal där röstning äger rum skall finnas ett lämpligt antal avskilda platser där väljaren utan insyn kan lägga in sina valedlar i valkuvert.

Befinner sig någon, när tiden för röstningen går ut, i röstningslokalen eller på anvisad plats intill denna men har han ej hunnit rösta, skall han ges tillfälle till det.

11 § Den som uppehåller sig i röstningslokalen eller utrymme därintill är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter som valförrättare eller röstmottagare meddelar för att trygga röstningens genomförande. Uppstår oordning som ej kan avstyras, har valförrättaren eller röstmottagaren rätt att avbryta röstningen.

Avbrytes röstning i vallokal, skall valurna och röstlängd förseglas samt förvaras på betryggande sätt. När röstningen återupptages, skall valförrättaren visa de närvarande att förseglingarna är obrutna. Avbrytes röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall mottagna fönsterkuvert under avbrottet förvaras på betryggande sätt.

Tal får ej hållas i röstningslokal eller i anslutande utrymme. Ej heller får tryckta eller skrivna upprop sättas upp eller delas ut till väljarna på sådan plats. *Lag (1987: 1334)*.

12 § I lokal där röstning äger rum skall ett exemplar av denna lag finnas tillgängligt.

I vallokal skall finnas anslagna de listor som centrala valmyndigheten upprättat över de kandidater som partierna anmält för valen i den valkrets till vilken valdistriktet hör. På postkontor där röstning äger rum skall listor finnas tillgängliga för samtliga valkretsar. Listor för samtliga valkretsar bör finnas tillgängliga även hos utlandsmyndighet och på fartyg där röstning äger rum. *Lag (1987: 1334)*.

13 § Protokoll skall föras över valförrättning i vallokal enligt formulär som fastställes av centrala valmyndigheten.

På postkontor, hos utlandsmyndighet och på fartyg skall fortlöpande anteckningar föras över röstningen. *Lag (1987: 1334)*.

14 § Väljare, som på grund av kroppsligt fel icke kan avge sin röst i föreskriven ordning, får vid röstningen anlita biträde som han utsett.

15 § Åtgärd eller anordning som det enligt denna lag åligger kommun,

valnämnd eller valförrättare att vidtaga eller ombesörja bekostas av kommunen.

9 kap. Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal

1 § Vallokal skall hållas öppen för röstning mellan klockan 8 och 20. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i visst valdistrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sagts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt. *Lag (1978: 907).*

2 § När vallokalen har öppnats för röstning, visar valförrättaren de närvarande att varje valurn är tom. Härefter får röstningen börja.

3 § Röstningen går till på följande sätt.

När väljaren kommer in i vallokalen, får han ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar iordningställda valkuvert till valförrättaren. Om denne begär det, skall väljaren uppge sitt fullständiga namn, sin födelsetid och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, hemvistet i den ort i riket där han senast var kyrkobokförd. Valförrättaren kontrollerar att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att han ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Valförrättaren lägger därefter i väljarens närvaro valkuverten i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat.

4 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 § När vallokalen stängts för röstning och de som är närvarande fått tillfälle att lämna sina valsedlar, förklaras röstningen avslutad.

6 § Kommunen skall tillhandahålla lämpliga vallokaler. I anslutning till vallokalen eller i denna skall anordnas lämplig plats där de partier som deltar i valen kan lägga ut sina valsedlar. Valförrättaren skall se till att väljarna där har tillgång till blanketter för valsedlar och partimarkerade valsedlar för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. *Lag (1987: 1334).*

7 § Kommunen bör på valdagen ordna med valskjutsar för de väljare som bor avlägset eller isolerat och som endast med avsevärd kostnad eller tidsspillan kan infinna sig i vallokalen.

10 kap. Särskilda bestämmelser om röstning på postkontor, hos utlandsmyndighet och på fartyg

Röstning på postkontor

1 § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning ske på varje postkontor inom riket från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val får röstning på postkontor ske från och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen.

Att röstning på postkontor kan begränsas i vissa fall framgår av 2 §. *Lag (1988: 161)*.

2 § Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av postverket får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som postverket bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. Postverket skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av postverket skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som postverket bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. *Lag (1987: 1334)*.

3 § Röstmottagare på postkontor är den som postverket utser. *Lag (1987: 1334)*.

4 § Röstning på postkontor går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast fönsterkuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken fönsterkuvertet skall sändas. På fönsterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1987: 1334).*

5 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

5 a § I eller i anslutning till lokal där poströstning äger rum skall anordnas lämplig plats där valsedlar kan läggas ut av partier vars valsedlar ej tillhandahålls enligt 6 kap. 9 §. Endast partimarkerade valsedlar får läggas ut. *Lag (1985: 203).*

6 § Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepost. *Lag (1987: 1334).*

Röstning hos utlandsmyndighet

7 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med utrikesdepartementet hos vilka svenska utlandsmyndigheter röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning hos svensk utlandsmyndighet ej skall äga rum.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela landet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning hos en utlandsmyndighet börja tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen. Vid andra val får röstning hos en utlandsmyndighet börja tidigast den tjugonde dagen före valdagen.

Röstningen hos en utlandsmyndighet får pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara den centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12 dagen före valdagen.

Utlandsmyndighetens chef bestämmer när och var röstning äger rum hos myndigheten samt kungör tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare hos utlandsmyndighet är myndighetens chef eller den han utser. *Lag (1988: 161).*

7 a § Kuvert och sådana partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig hos de svenska utlandsmyndigheter som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med utrikesdepartementet. *Lag (1982: 146).*

8 § Röstning hos utlandsmyndighet går till på följande sätt.

När väljaren visat upp sitt röstkort eller giltigt svenskt pass för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedel får ej vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Kan väljaren inte förete röstkort skall röstmottagaren med ledning av väljarens pass och de uppgifter denne kan lämna upprätta ett adresskort. Röstmottagaren kontrollerar att väljaren ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvertet inte är försett med någon obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort, vilket placeras närmast det kuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar väljarens namn på en särskild förteckning. På fönsterkuvertet antecknas det värdepостnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1987: 1334).*

9 § Är valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej mottagas. Detsamma gäller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa mottagas. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom.

10 § Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med posten, skall försändelsen anordnas som värdepост. *Lag (1987: 1334).*

11 § Centrala valmyndigheten förtecknar fortlöpande de fönsterkuvert som kommer in från utlandsmyndighet. Myndigheten sänder därefter mottagna fönsterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun, inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § skall finnas tillgänglig. Försändelsen skall anordnas som värdepост. *Lag (1987: 1334).*

Röstning på fartyg

12 § När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten på vilka svenska fartyg i utrikes fart som röstning skall äga rum. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstning på svenskt fartyg i utrikes fart ej skall äga rum.

Rätt att rösta på fartyg där röstning anordnas har den som tillhör fartygets besättning eller annan personal på fartyget eller är passagerare där.

12 a § Kuvert och sådana partimarkerade valsedlar och valsedelsblanketter som avses i 6 kap. 9 § första stycket samt övrig materiel som behövs för röstning skall finnas tillgänglig på de svenska fartyg i utrikes fart som centrala valmyndigheten bestämmer. *Lag (1982: 146).*

13 § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela landet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning på ett fartyg börja tidigast den femtiofemte dagen före valdagen. Vid andra val får röstning på ett fartyg börja tidigast den trettionde dagen före valdagen.

Röstning på fartyg får pågå så länge att avgivna valsedlar kan beräknas vara centrala valmyndigheten till handa senast klockan 12 dagen före valdagen.

Fartygets befälhavare bestämmer när och var röstning äger rum samt underrättar dem som befinner sig ombord om tid och ställe för röstningen.

Röstmottagare på fartyg är fartygets befälhavare eller den han utser. *Lag (1988: 161).*

14 § I fråga om röstning på fartyg äger 8–10 §§ motsvarande tillämpning. Röstmottagare på fartyg får dock lämna mottagna fönsterkuvert till svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer för vidarebehandling till centrala valmyndigheten.

Kan väljaren ej förete röstkort eller giltigt svenskt pass men innehar han sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling, skall röstmottagaren i stället upprätta ett adresskort för honom med ledning av identitetshandlingen och de uppgifter han kan lämna. Adresskortet lägges in i fönsterkuvertet tillsammans med valkuvert som väljaren avgivit. *Lag (1987: 1334).*

15 § I fråga om fönsterkuvert som kommer in till centrala valmyndigheten från röstmottagare på fartyg äger 11 § motsvarande tillämpning. *Lag (1987: 1334).*

16 § Röstmottagare på fartyg har rätt till ersättning av statsverket för nödvändiga utgifter för uppdragets fullgörande enligt de närmare bestämmelser som meddelas av centrala valmyndigheten.

11 kap. Särskilda bestämmelser om röstning med valsedelsförsändelse

1 § Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Sådan valsedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett

yterkuvert för valedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på yterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt under-tecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne. *Lag (1982: 146).*

2 § Valedelsförsändelse från den som är gift lämnas på valdagen i valloka-len för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försän-delse får lämnas också på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg där röstning äger rum. *Lag (1987: 1334).*

3 § Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd eller, om han vistas utomlands, hos närmaste utlandsmyndighet där röst-ning äger rum, får lämna valedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år. Sådan valedelsförsändelse anordnas på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valedel i ett innerkuvert. In närvaro av budet och ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett yterkuvert för valedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på yterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt samt att han av anledning som anges i första stycket ej kan inställa sig för röstning i vallokalen för valdistriktet eller hos utlandsmyndigheten. Budet och vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt under-tecknat försäkran samt att något förhållande som stri-der mot innehållet ej är känt för dem. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne. *Lag (1982: 146).*

4 § Valedelsförsändelse enligt 3 § lämnas i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas även på postkontor eller hos utlandsmyndighet där röstning äger rum. *Lag (1987: 1334).*

5 § Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndig-heten på förslag av postverket begränsa antalet linjer vid vilka valedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett yterkuvert för valedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på yterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt under-tecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne, ej heller lantbrevbäraren.

Väljaren lämnar själv valedelsförsändelsen och sitt röstkort till lant-brevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren

intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren. *Lag (1987: 1334)*.

6 § Valsedelsförsändelse enligt 5 § lämnas på postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Valsedelsförsändelsen får mottagas även under tid då postkontoret ej är öppet för allmänheten. *Lag (1987: 1334)*.

6 a § Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får valsedelsförsändelse vara anordnad tidigast 24 dagar före valdagen. Försändelse som lämnas på fartyg får dock vara anordnad tidigast 55 dagar före valdagen.

Vid andra val får en valsedelsförsändelse som lämnas i vallokalen eller på ett postkontor vara anordnad tidigast 10 dagar före valdagen. En försändelse som lämnas hos en utlandsmyndighet får vara anordnad tidigast 20 dagar före valdagen och en försändelse som lämnas på ett fartyg tidigast 30 dagar före valdagen.

Dagen för försändelsens anordnande anges på ytterkuvertet. *Lag (1988: 161)*.

7 § Lämnas valsedelsförsändelse i vallokal, kontrollerar valförrättaren att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter bryter valförrättaren ytterkuvertet och kontrollerar att iordningställda innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val samt att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning. I närvaro av den som lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter valförrättaren mottagna innerkuvert i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat. *Lag (1975: 310)*.

8 § Lämnas en valsedelsförsändelse på ett postkontor, hos en utlandsmyndighet eller på ett fartyg, kontrollerar röstmottagaren att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. I närvaro av den som har lämnat valsedelsförsändelsen lägger därefter röstmottagaren in försändelsen i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast det kuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar väljarens namn på en särskild förteckning. Röstmottagare på postkontor skall där anteckna även den valnämnd till vilken fönsterkuvertet skall sändas. På fönsterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Om den som vill lämna en valsedelsförsändelse hos utlandsmyndighet eller på fartyg inte kan förete väljarens röstkort, skall röstmottagaren upprätta ett adresskort med ledning av väljarens pass och de uppgifter om väljaren som budet kan lämna. Vid röstning på fartyg får väljarens sjöfartsbok eller annan giltig identitetshandling företes i stället för pass.

Är den som vill lämna valsedelsförsändelsen ej känd för röstmottagaren, skall han legitimera sig. Gör han ej det, får han icke avlämna försändelsen. *Lag (1987: 1334)*.

9 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren eller röstmottagaren skall kontrollera enligt 7 eller 8 §, skall valsedelsförsändelsen eller innerkuvertet ej mottagas. Detsamma gäller om innerkuvert är tomt eller om det ej klart framgår att kuvert innehåller valsedel. Har väljaren ställt i ordning mer än ett innerkuvert för något val, får ej något av dessa mottagas. Innerkuvert som ej mottages skall före återlämnandet läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes. Valsedelsförsändelse som medföres av lantbrevbärare men som ej mottages skall av lantbrevbäraren återställas till väljaren. *Lag (1975: 310).*

12 kap. Den vidare behandlingen av röster som avgivits på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg

1 § Fönsterkuvert, som före valdagen kommer in till valnämnden från röstmottagare på postkontor eller från centrala valmyndigheten, sorteras på valdistrikt. Fönsterkuverten sändes därefter till valförrättarna i valdistriktet. Översändandet bör ske i sådan tid att fönsterkuverten är valförrättarna till handa när röstningen i vallokalen där börjar. Före översändandet skall fönsterkuverten läggas in i särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om det antal fönsterkuvert varje omslag innehåller.

I avbidan på att översändandet till valförrättarna sker skall fönsterkuverten förvaras på betryggande sätt. *Lag (1987: 1334).*

2 § Fönsterkuvert som på valdagen kommer in till valnämnden, sändes till valförrättarna i valdistriktet, om kuverten kan beräknas vara valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar. Före översändandet skall de åtgärder vidtagas som anges i 1 §. Kommer fönsterkuvert in till valnämnden efter valdagen eller så sent denna dag att de ej kan beräknas komma valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar, skall valnämnden behålla dem och förfara med dem på sätt som anges i 13 kap. 9 §. *Lag (1987: 1334).*

3 § Valnämnden skall i särskilt protokoll fortlöpande anteckna de åtgärder som nämnden vidtager med inkomna fönsterkuvert. Protokollet föres enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. *Lag (1987: 1334).*

4 § Omslag med fönsterkuvert som sänts till valdistrikten förvaras där obrutna till dess röstningen i vallokalen förklarats avslutad och rösträkning enligt 13 kap. 1 § påbörjas. I protokollet antecknas antalet mottagna omslag och det antal fönsterkuvert som omslagen enligt anteckning på dem innehåller.

Kommer omslag med fönsterkuvert valförrättarna till handa efter det att röstningen i valdistriktet avslutats, skall omslaget inte brytas utan återsändas till valnämnden efter förrättingens slut enligt 13 kap. 7 §. En anteckning om återsändandet skall göras i protokollet.

Om förhållandena medger det, får valförrättarna under pågående röstning företa åtgärder enligt 13 kap. 3–5 §§ beträffande fönster- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse vilka kommit in till valdistriktet. Därvid

skall dock iaktas att valkuvert och innerkuvert, som efter granskning befunnits vara i behörigt skick, åter läggs in i fönsterkuvertet tillsammans med väljarens röstkort. Innerkuvertet skall dessförinnan åter läggas in i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse. Först när röstningen har förklarats avslutad får valkuvert och innerkuvert läggas i urna. *Lag (1987: 1334).*

5 § Den omständigheten att det i röstlängd antecknats att väljare röstat på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg utgör ej hinder för honom att rösta i vallokalen. Innan han får rösta där skall det fönsterkuvert som härrör från honom tagas fram och läggas in i ett särskilt kuvert som tillslutes och förses med anteckning om innehållet. Om vad sålunda förevarit skall anteckning göras i protokollet. *Lag (1987: 1334).*

13 kap. Preliminär rösträkning

Preliminär rösträkning i vallokal

1 § Omedelbart efter det att röstningen i vallokal förklarats avslutad, räknar valförrättarna preliminärt de avgivna rösterna. Har val till riksdagen förrättats samtidigt med annat val, räknas riksdagsvalet först. Rösträkningen är offentlig och skall genomföras utan avbrott. *Lag (1975: 310).*

2 § Har flera val förrättats samtidigt, sker den preliminära rösträkningen gemensamt för alla valen såvitt gäller åtgärder som avses i 3–5 §§.

3 § Rösträkningen inleds med att från valnämnden inkomna omslag med fönsterkuvert brytes. Fönsterkuverten räknas och antalet antecknas i protokollet. Därefter granskas fönsterkuverten. Därvid kontrolleras att

1. fönsterkuvert icke blivit öppnat efter tillslutandet,
2. samma väljare icke avgivit mer än ett fönsterkuvert,
3. väljaren är röstberättigad i valdistriktet,
4. väljaren icke röstat i vallokalen under valdagen.

I fall då de nämnda kraven är uppfyllda, förfares med fönsterkuvert på sätt som föreskrives i 4 §. I annat fall lägges fönsterkuvert åt sidan. *Lag (1987: 1334).*

4 § När kontroll enligt 3 § skett, öppnas de fönsterkuvert som inte lagts åt sidan och inläggande röstkort, adresskort, valkuvert och valsedelsförsändelser tas ut.

Valkuverten granskas. Därvid kontrolleras att varje kuvert är av föreskriven beskaffenhet och inte försett med obehörig märkning samt att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val. Godkända valkuvert läggs i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Valsedelsförsändelserna granskas. Därvid kontrolleras att försändelsen är i föreskrivet skick och har anordnats inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter brytes ytterkuvertet. Innerkuverten granskas. Därvid kontrolleras att de är av föreskriven beskaffenhet, att

väljaren ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val och att innerkuvert ej är försett med obehörig märkning. Godkända innerkuvert lägges i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt. *Lag (1987: 1334)*.

5 § Föreligger brist eller felaktighet i något hänseende som valförrättaren skall kontrollera enligt 4 §, skall det bristfälliga kuvertet tillsammans med väljarens röstkort eller adresskort åter läggas in i fönsterkuvertet. Detsamma gäller om innerkuvertet är tomt eller om det inte klart framgår att kuvertet innehåller valseedel. Innerkuvertet skall dessförinnan åter läggas in i ett ytterkuvert för valsefelsförsändelse. Fönsterkuverten läggs åt sidan.

Fönsterkuvert som har lagts åt sidan enligt första stycket eller enligt 3 § andra stycket läggs därefter in i särskilda omslag. *Lag (1987: 1334)*.

6 § Sedan de i 3–5 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, förfäres för varje val för sig på följande sätt.

1. Val- och innerkuvert tages ut ur urnan och räknas. Antalet personer som enligt röstlängd deltagit i valet räknas. Antalet kuvert och röstande antecknas i protokollet. Överensstämmer de framräknade siffrorna ej med varandra, anges i protokollet den sannolika orsaken till skillnaden.

2. Valsedlarna tages ut ur kuverten. Innehåller kuvert mer än en valseedel, lägges valsedlarna tillbaka i kuvertet.

3. Kan det antagas att valseedel är ogiltig enligt 14 kap. 4 § lägges valsedeln tillbaka i kuvertet.

4. Valsedlar som lagts tillbaka i sina kuvert enligt punkterna 2 och 3 läggs därefter in i särskilda omslag, som tillsluts. Varje omslag förses med anteckning om det antal kuvert som omslaget innehåller.

5. Övriga valsedlar ordnas i grupper efter partibeteckning. Antalet valsedlar inom varje grupp räknas och antalet antecknas i protokollet. Valsedlarna lägges därefter partivis in i särskilda omslag. På omslagen antecknas vilket partis valsedlar omslaget innehåller och valsedlarnas antal.

6. De särskilda omslagen förses med uppgift om valdistriktet och förseglas. *Lag (1985: 203)*.

7 § Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost. *Lag (1982: 411)*.

8 § Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten skall försändelsen anordnas som värdepost.

Preliminär rösträkning hos valnämnden

9 § Vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske, dock tidigast onsdagen efter valdagen, granskar valnämnden de fönsterkuvert som kommit in till nämnden och behållits där samt kuvertens innehåll. Därvid äger 3–5 §§ motsvarande tillämpning. På samma sätt granskar nämnden de fönsterkuvert som valförrättarna har lagt åt sidan enligt 3 och 5 §§. Godkända val- och innerkuvert läggs i urnor. För varje val och valkrets används en urna. I samband med att kuvert läggs i urnan antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han utövat sin rösträtt.

Avgivna röster räknas. Därvid äger 6 § motsvarande tillämpning. *Lag (1987: 1334).*

10 § Kommer fönsterkuvert in efter förrättningens början, lägges det utan vidare åtgärd åt sidan. Kuvert som lagts åt sidan lägges därefter in i ett eller flera särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet. *Lag (1987: 1334).*

11 § Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

14 kap. Slutlig sammanräkning och mandatfördelning*Allmänna bestämmelser*

1 § Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

Före sammanräkningens början skall länsstyrelsen ha tillsett att de handlingar som behövs för sammanräkningen har kommit in från valnämnden i den kommun sammanräkningen avser. Är inkomna handlingar ofullständiga eller ej i behörigt skick, skall länsstyrelsen infordra det som fattas eller, om det behövs, inhämta uppgift om anledningen till att handlingarna är ofullständiga eller ej i behörigt skick. *Lag (1977: 712).*

2 § Vid den slutliga sammanräkningen prövar länsstyrelsen valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut som denna prövning och de vid röstningen förda protokollen föranleder.

Har avgivna valsedlar ej förvarats på föreskrivet sätt, skall de förklaras ogiltiga, om det ej kan antagas att obehörig åtgärd ej vidtagits med dem.

Över förrättning hos länsstyrelsen föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten.

3 § I fråga om riksdagsval bestämmer länsstyrelsen ordningen mellan kandidatnamnen på partiernas valsedlar i valkretsen i den utsträckning som behövs för utseende av riksdagsledamöter och ersättare för dem.

I fråga om landstings- och kommunfullmäktigval fördelar länsstyrelsen mandaten mellan partierna. Länsstyrelsen fastställer även för varje valkrets vilka personer som skall erhålla mandaten som ledamöter samt utser suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige.

Förrättningen skall genomföras utan dröjsmål. Vid avbrott i förrättningen skall valsedlarna och övriga valhandlingar läggas i säkert förvar. Innan förrättningen återupptages, skall länsstyrelsen se till att obehörig åtgärd ej vidtagits med valhandlingarna. *Lag (1982: 411)*.

4 § Valsedel är ogiltig, om den

1. saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning, eller
2. är försedd med kännetecken som uppenbarligen blivit anbragt på valsedeln med avsikt.

Finns i ett valkuvert mer än en valsedel, är valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bär alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel räknas som giltig. Uppvisar i sådant fall valsedlarna olikheter i fråga om kandidatnamn, skall namnen på sedlarna anses obefintliga. *Lag (1975: 310)*.

5 § Utöver vad som gäller enligt 4 § andra stycket skall namn på valsedel anses obefintligt,

1. om kandidaten ej är valbar eller det ej framgår klart vem som avses,
2. om ordningen mellan namnet och annat namn ej framgår klart eller
3. om valsedeln gäller registrerat parti, för vilket anmälts kandidater enligt 5 kap. 8 §, och valsedeln ej som första namn upptager namnet på någon av de anmälda kandidaterna.

Vid bedömning enligt första stycket 3 av vilket namn som är det första skall namn ej anses obefintligt därför att kandidaten har avlidit eller visat sig ej vara valbar. *Lag (1975: 310)*.

Riksdagsvalet

6 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn.

Vid den första uträkningen gäller valsedel för det namn som står först på sedeln. Valsedlar med samma första namn bildar en grupp. Varje grupps röstetal räknas fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. Samma tal är också jämförelsetal för det namn som står först på gruppens valsedlar. Det namn vars jämförelsetal är störst får den första platsen i ordningen.

Vid varje följande uträkning gäller valsedel för det namn som står först på sedeln, varvid bortses från namn som redan fått plats i ordningen. Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående uträkning gällde för det namn som fick plats i ordningen, upplöses och ordnas i nya grupper, så att valsedlar som vid den pågående uträkningen gäller för ett

och samma namn bildar en grupp. Övriga befintliga grupper behålles däremot oförändrade. För varje nybildad grupp räknas röstetalet fram. Röstetalet är lika med det antal valsedlar som ingår i gruppen. För samtliga namn, som deltagit i uträkningen, beräknas röstetal och jämförelsetal.

Röstetalet för ett namn är lika med röstetalet för den grupp eller det sammanlagda röstetalet för de grupper vilkas valsedlar gäller för namnet. Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess röstetal, om icke grupp av valsedlar som gäller för namnet deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Om detta är fallet, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess röstetal delas med det tal som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gäller för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda att gruppens röstetal delas med det största jämförelsetalet vid uträkningen närmast före gruppens bildande. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, får nästa plats i ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

7 § För varje namn som erhållit plats i ordningen enligt 6 § bestämmer länsstyrelsen i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar inom det parti som namnet tillhör särskild ordning mellan namnen på partiets valsedlar för utseende av ersättare.

Ersättare utses på grundval av de valsedlar som gällde för namnet, när det erhöill plats i ordningen enligt 6 §. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på den som redan fått plats i den särskilda ordningen anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet erhåller plats i den särskilda ordningen. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1975: 1105).*

8 § Sedan de i 6 och 7 §§ föreskrivna åtgärderna vidtagits, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid för vilken valet gäller.

Förrättningen avslutas genom att protokollet läses upp. Protokollet sändes genast till centrala valmyndigheten. *Lag (1978: 907).*

9 § Centrala valmyndigheten fördelar mandatet i riksdagen på grundval av protokollen från länsstyrelserna och med tillämpning av 3 kap. 6–8 §§ regeringsformen.

Vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten enligt 3 kap. 8 § första stycket regeringsformen tilldelas mandatet ett efter annat det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än dubbla antalet mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i riksdagen som parti skall ha enligt 3 kap. 8 § andra stycket regeringsformen för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i andra stycket på hela riket som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Av de utjämningsmandat som ett parti har erhållit tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillförs ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i andra stycket på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har erhållit något fast valkretsmandat är dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första utjämningsmandatet lika med partiets röstetal.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valsedlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets där partiet deltagit i fördelningen av fasta valkretsmandat. Kan mandat ej besättas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1988: 161).*

10 § Centrala valmyndigheten fastställer på grundval av protokollen från länsstyrelserna vilka personer som skall erhålla mandat som ledamöter.

Har länsstyrelsen ej bestämt ordning mellan så många namn som behövs för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med ledamöter, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning bestämma ytterligare namn i ordningen. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §.

Har kandidat fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat för vilket hans jämförelsetal är störst. Mandat som kandidat ej tillträder tillfaller den som står främst i den för kandidatens namn enligt 7 § bestämda särskilda ordningen. Därvid bortses från namn på den som redan valts till ledamot. Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträtts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §. *Lag (1975: 1105).*

11 § Sedan mandat besatts med ledamöter, utses centrala valmyndigheten på grundval av den enligt 7 § bestämda ordningen mellan kandidatnamnen för varje ledamot lika många ersättare som ledamotens parti fått mandat i valkretsen. Minst tre ersättare skall dock alltid utses för varje ledamot. Vid utseende av ersättare skall bortses från namn på den som valts till ledamot.

Finns ej någon som enligt första stycket kan utses till ersättare, skall den kandidat inom valkretsen, som enligt 6 § står i tur att erhålla mandat för partiet, utses till ersättare för ledamoten. Finns ej någon sådan kandidat på partiets valsedlar, skall centrala valmyndigheten med tillämpning av 9 § femte stycket bestämma annan valkrets, från vilken ersättaren skall utses, och där till ersättare utse den som står närmast i tur att erhålla mandat för

partiet. För ledamot får finnas endast en ersättare enligt detta stycke. Finns ej någon som sålunda kan utses till ersättare, skall därvid bero.

Om det behövs, skall länsstyrelsen på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning fastställa ordning enligt 6 och 7 §§ mellan namnen på partis valsedlar. Sådan förrättning skall kungöras enligt 1 §. *Lag (1974: 215)*.

12 § När mandatet fördelats mellan partierna och besatts med ledamöter samt ersättare utsetts, tillkännager centrala valmyndigheten valets utgång genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar. Därmed är valet avslutat. De handlingar som rör valet lägges i säkert förvar och bevaras till utgången av den tid valet gäller.

13 § Har ledamot avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, utser centrala valmyndigheten på anmälan av riksdagens talman till ny ledamot i den avgångnes ställe den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda. Kan mandatet ej besättas med ersättare, skall det vara obesatt under återstoden av valperioden.

Har till ny ledamot utsetts den som enligt 11 § andra stycket varit utsedd till ersättare för den avgångne ledamoten, utses ersättare för honom enligt 11 §. Har mandatet flyttats från en valkrets till en annan, skall därvid anses som om mandatet vid valet tilldelats sistnämnda valkrets. Ersättare för annan ledamot, som trätt i stället för avgångne ledamot, är de övriga personer som skulle ha varit ersättare för den avgångne ledamoten. *Lag (1974: 215)*.

14 § På anmälan av riksdagens talman utser centrala valmyndigheten med tillämpning av 11 § om möjligt två nya ersättare, om

1. antalet ersättare för en riksdagsledamot har gått ner till hälften eller därunder av det vid valet utsedda antalet genom att ersättare har utsetts till ordinarie ledamot eller har avgått av annan orsak, eller

2. antalet ersättare inte är tillräckligt för att ersättare skall kunna inträda i ledamots ställe enligt föreskrifterna i regeringsformen och riksdagsordningen. *Lag (1979: 1101)*.

14 a § Centrala valmyndigheten utfärdar kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar om utgången av förrättning som avses i 13 eller 14 §. Förrättningen är därmed avslutad. *Lag (1974: 215)*.

Landstings- och kommunfullmäktigvalen

15 § Ordningen mellan kandidatnamnen inom varje parti fastställs genom särskilda uträkningar. Vid varje uträkning gäller valsedel endast för ett namn. Vid fastställande av ordningen mellan namnen förfäres i enlighet med 6 § andra—femte styckena. *Lag (1975: 474)*.

15 a § Mandatet i landstinget fördelas mellan partier. Endast parti som har fått minst tre procent av rösterna i hela landstingskommunen är berättigat att delta i fördelningen av mandatet i landstinget. *Lag (1977: 187)*.

15 b § De fasta valkretsmandaten i landstinget fördelas för varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålles jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de mandat som redan tilldelats partiet i valkretsen.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i landstinget blir proportionell mot partiernas röstetal i hela landstingskommunen. Vid bestämmandet av det sammanlagda antal mandat i landstinget som parti skall ha för att bli proportionellt representerat tillämpas fördelningsregeln i första stycket på hela landstingskommunen som en valkrets. Varje parti tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att detta antal skall uppnås.

Har parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten erhållit flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i landstinget för partiet enligt andra stycket, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat det har erhållit.

Av de utjämningsmandat som ett parti har erhållit tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten uppvisar större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående utjämningsmandat tillförs ett efter annat den valkrets där partiet för varje gång uppvisar störst jämförelsetal vid fortsatt tillämpning av fördelningsregeln i första stycket på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har erhållit något fast valkretsmandat är dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första utjämningsmandatet lika med partiets röstetal.

Har parti i någon valkrets erhållit flera mandat än antalet på partiets valesdlar upptagna namn, flyttas överskjutande mandat, med motsvarande tillämpning av fjärde stycket, till annan valkrets. Kan mandat ej besättas genom tillämpning av detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1988: 161)*.

15 c § För varje mandat som ett parti har erhållit i landstinget utses en landstingsledamot. Den första platsen som tilldelats parti besättes med den kandidat som står främst i den enligt 15 § bestämda ordningen mellan namnen, den andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund. *Lag (1977: 187)*.

15 d § Mandaten i kommunfullmäktige fördelas för varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen. Härvid tilldelas mandaten, ett efter annat, det parti som för varje gång uppvisar det största jämförelsetalet. Jämförelsetalet beräknas, så länge partiet ännu ej tilldelats något mandat, genom att partiets röstetal i valkretsen delas med 1,4. Därefter erhålls jämförelsetalet genom att partiets röstetal delas med det tal som är 1 högre än det dubbla antalet av de mandat som redan har tilldelats partiet i valkretsen.

För varje mandat som ett parti har erhållit i kommunfullmäktige utses en fullmäktig. Det första mandatet som har tilldelats ett parti besätts med den kandidat som står främst i den ordning som har fastställts enligt 15 §, det andra med den kandidat som därefter står närmast i ordningen och så vidare efter samma grund.

Har ett parti erhållit flera mandat än vad som motsvarar antalet namn på partiets valsedlar, skall överskjutande mandat vara obesatt under den tid för vilken valet gäller. Är kommunen indelad i valkretsar, skall dock överskjutande mandat flyttas till annan valkrets med tillämpning av 15 b § fjärde stycket. Kan mandatet inte besättas genom detta förfarande, skall det vara obesatt under den tid för vilken valet gäller.

Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. *Lag (1982: 411).*

16 § Har en kandidat vid landstings- eller kommunfullmäktigval fått plats i ordning i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat, för vilket hans jämförelsetal är störst.

På grundval av de valsedlar som gällde för kandidatens namn när detta erhöi plats i ordningen fastställes vid ny sammanräkning vem som skall erhålla mandat som kandidaten ej tillträder. Vid denna uträkning gäller varje valsedel som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som redan tillträtt mandat för partiet anses som obefintligt skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetal erhåller mandatet. Mellan lika tal avgöres företrädet genom lottning.

Har till följd av denna paragraf två eller flera mandat ej tillträts, tillsätts de ett och ett allt efter storleken på jämförelsetalen för namnen enligt 6 §. *Lag (1982: 411).*

17 § När mandaten i landsting och kommunfullmäktige fördelats mellan partier och besatts med ledamöter, skall länsstyrelsen utse suppleanter för landstingsledamöter och kommunfullmäktige. *Lag (1982: 411).*

18 § För landstingsledamöter utses suppleanter på följande sätt.

För varje landstingsledamot göres inom det parti, för vilket han blivit vald, lika många nya sammanräkningar, dock minst tre, som partiet erhållit platser. Vid varje sammanräkning äger 16 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Kan föreskrivet antal suppleanter icke utses enligt andra stycket, skall därvid bero. *Lag (1977: 187).*

19 § För kommunfullmäktige utses suppleanter på följande sätt.

För varje ledamot görs en sammanräkning inom det parti, för vilket han har blivit vald. Vid varje sammanräkning tas hänsyn endast till de valsedlar som upptar ledamotens namn och som på grund härav gällde för detta namn, när det fick plats i ordning. Varje valsedel gäller som hel röst. Med iakttagande av att namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till ledamot skall anses som obefintligt tillgodoräknas röstvärdet

det namn som står främst på sedeln. Den som får högsta röstetalet är utsedd till suppleant för den ledamot som sammanräkningen avser. Mellan lika tal avgörs företrädet genom lottning.

Om det antal suppleanter som har utsetts enligt andra stycket är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommunallagen (1977: 179) och samma suppleant har utsetts för tre eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter. Därvid skall även namn på kandidat som har blivit genom valet utsedd till suppleant för den ledamot som sammanräkningen avser anses som obefintligt. I övrigt förfars på sätt som anges i andra stycket.

Om antalet suppleanter fortfarande är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommunallagen och samma suppleant har utsetts för fem eller flera ledamöter, görs ytterligare en sammanräkning för var och en av dessa ledamöter.

Därefter görs på motsvarande sätt successivt ytterligare sammanräkningar för de ledamöter vilkas suppleanter har utsetts för sju eller flera ledamöter, nio eller flera ledamöter, och så vidare, så länge antalet suppleanter är mindre än det antal som kommunfullmäktige har bestämt enligt 2 kap. 2 § kommunallagen.

Kan någon suppleant för en viss ledamot inte utses enligt andra – femte styckena, utses ingen suppleant för den ledamoten. *Lag (1982: 411).*

20 § När länsstyrelsen företagit de åtgärder som föreskrives i 15, 15 b – 15 d, 16, 18 och 19 §§, lägges valsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Valsedlarna förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Valets utgång kungöres genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat. *Lag (1978: 907).*

21 § Om mindre än hälften av det bestämda antalet landstingsledamöter eller kommunfullmäktige har blivit utsedda vid valet, skall länsstyrelsen anmäla detta till valprovsnämnden. *Lag (1987: 1334).*

22 § Har en ledamot av landsting eller kommunfullmäktige avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall länsstyrelsen på anmälan av landstingets respektive kommunfullmäktiges ordförande till ordinarie ledamot inkalla den suppleant som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen står i tur att inträda.

Finns ej någon som enligt första stycket kan inkallas till ordinarie ledamot, skall länsstyrelsen vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning inom det parti för vilket den avgångne blivit vald utse efterträdare för honom. Vid den nya sammanräkningen tillämpas 15 b, 15 c och 16 – 18 §§ när det gäller efterträdare för landstingsledamot och 15 d, 16, 17 och 19 §§ när det gäller efterträdare för fullmäktig.

Finns ej någon som kan utses till efterträdare för landstingsledamot eller fullmäktig, utses ingen efterträdare. *Lag (1982: 411).*

23 § Har en suppleant för landstingsledamot eller för fullmäktig inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som suppleant av annan orsak, skall

länsstyrelsen på anmälan av landstingets respektive kommunfullmäktiges ordförande vid offentlig förrättning utse ytterligare en suppleant för varje berörd ledamot. Ytterligare suppleant för fullmäktig skall dock utses endast om antalet suppleanter är mindre än det antal som fullmäktige har bestämt. Vid den nya sammanräkningen tillämpas 18 § när det gäller suppleanter för landstingsledamot och 19 § när det gäller suppleanter för fullmäktig.

Finns ej någon som kan utses till suppleant för landstingsledamot eller kommunfullmäktig, skall därvid bero. *Lag (1985: 203)*.

24 § Med uppläsning av protokollet är förrättning som avses i 22 och 23 §§ avslutad. Efter sammanräkningen skall valseklarna åter läggas in i omslag på sätt som föreskrives i 20 §.

15 kap. Bevis, överklagande av val och förrättning, m. m.

1 § För den som blivit utsedd till ledamot av riksdagen eller till ersättare utfärdar centrala valmyndigheten genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och valkrets som han blivit utsedd för. Bevis för ersättare skall dessutom innehålla uppgift om den eller de ledamöter som han utsetts till ersättare för och, om flera ersättare utsetts för samma ledamot, ordningen mellan ersättarna.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller ersättaren blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt valprovsnämnden och riksdagens talman. *Lag (1974: 215)*.

2 § För den som blivit utsedd till ledamot av landsting eller kommunfullmäktige eller till suppleant utfärdar länsstyrelsen genast bevis därom. I beviset anges namnet på den som blivit utsedd samt tid, parti och, i förekommande fall, valkrets för vilken han blivit vald.

Som bevis gäller utdrag ur protokoll eller annan handling från förrättning vid vilken ledamoten eller suppleanten blivit utsedd. Bevis skall tillställas den som blivit utsedd samt landstinget respektive kommunen. *Lag (1974: 215)*.

3 § Valprovsnämnden skall granska bevis för riksdagsledamot och ersättare och därvid pröva om beviset blivit utfärdat i enlighet med 1 §. Granskningen skall vara avslutad senast dagen innan den riksdag till vilken valet skett samlas till riksmöte eller, i fråga om bevis som kommer in till valprovsnämnden medan riksmöte pågår, så snart det kan ske. Berättelse om granskningen skall ofördröjligen överlämnas till riksdagens talman. *Lag (1974: 215)*.

4 § Beslut, varigenom centrala valmyndigheten eller länsstyrelsen har fastställt utgången av val eller av sådan förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 §, får överklagas hos valprovsnämnden.

Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängd var röstberättigad vid valet samt av den som enligt beslut av länsstyrelsen över anmärkning

mot röstlängden var utesluten från rösträtt. Det får också överklagas av ett parti som har deltagit i valet.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till beslutsmyndigheten och vara myndigheten till handa inom tio dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har skrivelsen kommit in till valprovingsnämnden före överklagandetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan kommit in till beslutsmyndigheten först därefter dock inte föranleda att överklagandet inte tas upp till prövning. Valprovingsnämnden prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid.

Snarast möjligt efter överklagandetidens utgång skall beslutsmyndigheten samtidigt kungöra samtliga överklaganden och sända skrivelserna till valprovingsnämnden. Om ett överklagande avser riksdagen, införs kungörelsen i Post- och Inrikes Tidningar. Om ett överklagande avser landsting eller kommunfullmäktige, införs kungörelsen i ortstidning inom landstingskommunen respektive kommunen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över överklagandena skall ha kommit in till valprovingsnämnden. Beslutsmyndigheten skall dessutom skyndsamt inkomma till valprovingsnämnden med yttrande över överklagandena. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

Överklagande av beslut, varigenom utgången av val i hela riket av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige har fastställts, prövas av valprovingsnämnden i den sammansättning denna hade vid tiden för valet. *Lag (1987:1334).*

5 § Den som vill överklaga har rätt att hos beslutsmyndigheten genast få utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen. *Lag (1987:1334).*

6 § Finner valprovingsnämnden i ärende enligt 4 § behövt att någon höres som vittne vid domstol, kan nämnden förordna att vittnesförhör skall äga rum vid allmän underrätt.

I fråga om bevisupptagning enligt första stycket gäller 35 kap. 10 och 11 §§ rättegångsbalken i tillämpliga delar. Ersättning till vittne utgår av allmänna medel. Kostnaden härför skall stanna på statsverket.

Statliga och kommunala myndigheter skall lämna valprovingsnämnden de upplysningar och yttranden som den begär. *Lag (1982:411).*

7 § Har i den verksamhet för förberedande och genomförande av val, för vilken en myndighet svarar, förekommit avvikelse från föreskriven ordning eller har någon hindrat röstningen, förvanskats avgivna röster eller otillbörligen verkat vid valet på något annat sätt, skall valprovingsnämnden, om det med fog kan antas att vad som förekommit har inverkat på valutgången, vid prövning av ett överklagande upphäva valet i den omfattning som behövs och förordna om omval i valkrets. Kan rättelse åstadkommas genom förnyad sammanräkning eller annan sådan mindre ingripande åtgärd, skall nämnden dock i stället för att förordna om omval uppdraga åt beslutsmyndigheten att vidta sådan rättelse.

Har vid förrättning som avses i 14 kap. 13, 14, 22 eller 23 § förekommit

avvikelse från föreskriven ordning och är det inte osannolikt att avvikelsen har inverkat på utgången av förrättningen, skall valprovsnämnden vid prövning av ett överklagande upphäva förrättningen och uppdra åt beslutsmyndigheten att vidta den rättelse som behövs.

Om en länsstyrelse har gjort anmälan enligt 14 kap. 21 §, skall valprovsnämnden upphäva valet och besluta om omval beträffande samtliga ledamöter och suppleanter i landstinget eller kommunfullmäktige.

Om enligt någon bestämmelse i lag ett visst beslut inte får överklagas eller om det skall överklagas i särskild ordning, får en omständighet som avses med beslutet inte åberopas vid ett överklagande som avses i denna paragraf.

I 4 kap. 6 §, 8 § tredje stycket och 18 § första stycket finns bestämmelser om talan i samband med ett överklagande av val mot en länsstyrels beslut över anmärkning mot röstlängd eller om rättelse av allmän röstlängd. *Lag (1987: 1334).*

8 § Ett beslut varigenom någon har utsetts till ledamot av landsting eller kommunfullmäktige eller till suppleant gäller även om beslutet har överklagats. Utses med anledning av överklagandet någon annan till ledamot eller suppleant, gäller det beslutet så snart det val eller den förrättning varigenom han blivit utsedd har avslutats.

I 3 kap. 11 § regeringsformen finns bestämmelser om vad som sker när ett beslut, genom vilket någon har utsetts till ledamot av riksdagen eller till ersättare, har överklagats.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986: 223) gäller inte beslut som sägs i denna paragraf. *Lag (1987: 1334).*

9 § När valprovsnämnden avgör ärende enligt denna lag skall nämndens samtliga ledamöter vara närvarande.

Nämnden får uppdra åt ordföranden eller ersättaren för denne att på nämndens vägnar i ärenden av enklare beskaffenhet granska bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamot som utses under löpande valperiod med anledning av att riksdagsledamot avgått eller ersättare utsetts enligt 14 kap. 14 § denna lag.

Mot valprovsnämndens beslut enligt denna lag får talan ej föras. *Lag (1987: 1334).*

Lag om brevröstning i Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz (SFS 1991:189)

1 § Vid 1991 års ordinarie val till riksdagen och det samtidiga valet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige samt vid extra val till riksdagen och folkomröstning som infaller före 1994 års motsvarande val får röstberättigade som vistas i Förbundsrepubliken Tyskland eller Schweiz rösta genom att från samma land sända sina valsedlar till valnämnden med posten (brevröstning).

Vid brevröstning tillämpas bestämmelserna i vallagen (1972:620), om inte annat följer av denna lag.

2 § Brevröstning skall gå till på följande sätt.

Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av två vittnen lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för brevröstningsförsändelse och tillsluter detta. Därefter skriver väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han gjort på detta sätt och att försändelsen har ställts i ordning i Förbundsrepubliken Tyskland respektive Schweiz. Vidare anger han på ytterkuvertet dels den dag då brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning, dels sitt personnummer. Vittnena intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran samt att de inte känner till något förhållande som strider mot de uppgifter väljaren lämnat på ytterkuvertet. Vittnenas adresser anges på ytterkuvertet. Vittnena skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får inte vara vittne.

Sedan brevröstningsförsändelsen har gjorts i ordning enligt andra stycket lägger väljaren in försändelsen tillsammans med sitt röstkort i ett omslagskuvert och tillsluter detta. Därefter lämnas försändelsen för postbefordran till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd eller, om väljaren är upptagen i särskild röstlängd, till valnämnden i den kommun inom vilken den vallokal är belägen där den särskilda röstlängden enligt 4 kap. 20 § vallagen (1972:620) skall finnas tillgänglig.

Vid val till riksdagen, vid val i hela landet av landstingsledamöter och kommunfullmäktige och vid en folkomröstning får brevröstningsförsändelsen vara iordninggjord tidigast 24 dagar före valdagen och skall avges senast dagen före valdagen. Vid extra val till riksdagen och vid folkomröstning samtidigt med sådana val får brevröstningsförsändelsen vara iordninggjord tidigast 20 dagar före valdagen. Försändelsen skall anses avgiven den dag då den är poststämplad. Brevröstningsförsändelsen bör lämnas för postbefordran i så god tid att den kan beräknas vara valnämnden till handa senast andra dagen efter valdagen.

3 § Vid varje tillfälle då brevröstningsförsändelser kommer in till valnämnden skall antalet antecknas i ett särskilt protokoll. I väntan på den offentliga förrättningen för preliminär rösträkning skall försändelserna förvaras på ett betryggande sätt.

4 § Granskning och rösträkning skall i fråga om brevröstningsförsändelser

ske vid den offentliga förrättning som avses i 13 kap. 9 § vallagen (1972:620). Sedan de åtgärder som anges i samma paragrafs första stycke har vidtagits, skall brevröstningsförsändelserna granskas på följande sätt.

Granskningen inleds med att inkomna omslagskuvert med brevröstningsförsändelser räknas, varefter antalet antecknas i protokollet. Därefter granskas omslagskuverten. Därvid kontrolleras att

1. omslagskuvertet inte har blivit öppnat efter tillslutandet,
2. omslagskuvertet har avlämnats för postbefordran i Förbundsrepubliken Tyskland eller Schweiz,
3. brevröstningsförsändelsen inte har avgetts senare än dagen före valdagen.

I de fall då de nämnda kraven är uppfyllda, behandlas omslagskuvertet på det sätt som föreskrivs i 5 §. I annat fall läggs omslagskuvertet åt sidan. Omslagskuvert som har lagts åt sidan läggs därefter in i ett eller flera särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet.

5 § När kontrollen enligt 4 § är avslutad, öppnas de omslagskuvert som inte har lagts åt sidan. Därefter kontrolleras att

1. omslagskuvertet innehåller väljarens röstkort,
2. samma väljare inte har avgivit sådant fönsterkuvert som avses i 13 kap. 3 § första stycket vallagen (1972:620) eller mer än en brevröstningsförsändelse,
3. väljaren är röstberättigad i valdistriktet,
4. väljaren inte röstat i vallokalen under valdagen.

I de fall då de nämnda kraven är uppfyllda, behandlas ytterkuvertet på det sätt som föreskrivs i 6 §. I annat fall läggs ytterkuvertet tillsammans med väljarens röstkort åter in i omslagskuvertet, som läggs åt sidan. Omslagskuvert som har lagts åt sidan läggs därefter in i ett eller flera särskilda omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet.

6 § När kontrollen enligt 5 § är avslutad, granskas ytterkuverten till de valförsändelser som inte har lagts åt sidan. Därvid kontrolleras att försändelsen är i föreskrivet skick och har gjorts i ordning inom föreskriven tid samt att ytterkuvertet är tillslutet. Därefter bryts ytterkuvertet. Innerkuverten granskas. Därvid kontrolleras att de är av föreskriven beskaffenhet, att väljaren har ställt i ordning endast ett innerkuvert för varje val och att innerkuverten inte är försedd med obehörig märkning. Godkända innerkuvert läggs i urnorna. I samband därmed antecknas vid väljarens namn i röstlängden att han har utövat sin rösträtt.

Föreligger någon brist eller felaktighet i ett hänseende som valnämnden skall kontrollera enligt första stycket, skall det eller de bristfälliga kuverten tillsammans med väljarens röstkort och ytterkuvertet åter läggas in i omslagskuvertet. Detsamma gäller, om ett innerkuvert är tomt eller om det inte klart framgår att ett kuvert innehåller en valsedel. Omslagskuverten läggs i sin tur in i ett eller flera omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet.

Avgivna röster skall räknas tillsammans med de röster som avses i 13 kap. 9 § andra stycket vallagen (1972:620).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991 och gäller till utgången av år 1994.

Lag om kyrkofullmäktigval, m. m. (SFS 1972: 704)

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid val av kyrkofullmäktige och av direktvalda kyrkoråd.

Vad som i lagen sägs om församlingar skall tillämpas också på kyrkliga samfundigheter där kyrkofullmäktige skall utses.

Vid val av ett direktvalt kyrkoråd skall vad som i denna lag sägs om kyrkofullmäktige och kyrkofullmäktig tillämpas på kyrkorådet respektive på ledamot av kyrkorådet. *Lag (1988: 195).*

2 § För val enligt denna lag finns en central valmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som skall vara central valmyndighet. *Lag (1974: 216).*

3 § Vid val i hela riket av kyrkofullmäktige är valdag tredje söndagen i oktober.

Vid val av kyrkofullmäktige som inte omfattar hela riket är valdag den söndag som centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med länsstyrelsen. Sådant val får inte hållas samtidigt med val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige inom valdistriktet. *Lag (1987: 1335).*

3 a § Om en ändring i församlingsindelningen skall träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige äger rum, skall redan det valet avse församlingen enligt den nya indelningen. *Lag (1981: 526).*

Valkretsar, valdistrikt och valnämnd m. m.

4 § Vid val av fullmäktige i församling skall varje församling utgöra en valkrets.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfundighet skall varje i samfundigheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 4 a § tredje stycket utgöra en valkrets. Stiftsstyrelsen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen. *Lag (1990: 297).*

4 a § I varje församling i en kyrklig samfundighet skall väljas en ledamot i samfundighetens fullmäktige. Av det återstående antalet ledamöter skall i varje församling väljas en ledamot för varje gång som antalet röstberättigade i församlingen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i samfundigheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfundighetens fullmäktige. Om det antal ledamöter som skall utses enligt dessa regler inte uppgår till det antal som har bestämts för samfundigheten, skall för att detta antal skall kunna uppnås de församlingar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som är bestämmande för fullmäktiges antal inom församlingarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en ledamot. Är över-

skottstalen lika för två eller flera församlingar, avgörs företrädet genom lottning.

Länsstyrelsen skall före maj månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige skall äga rum fastställa det antal ledamöter i fullmäktige som varje församling skall utse enligt första stycket.

Stiftsstyrelsen får besluta att alla eller vissa församlingar i samfälligheten skall föras samman till en eller flera grupper vid tillämpningen av första och andra styckena. Om så har skett, skall det som sägs i första och andra styckena om församling i stället avse gruppen. *Lag (1990: 297).*

4 b § Stiftsstyrelsens beslut enligt 4 § andra stycket om inskränkt valbarhet och 4 a § tredje stycket om valkretsindelning får överklagas hos kammarkollegiet av berörda församlingar, pastorat och flerpastoratssamfälligheter. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas. Om ärendet är av principiell betydelse eller annars är av särskild vikt, får kammarkollegiet dock med eget yttrande överlämna det till regeringen för avgörande.

Länsstyrelsens beslut enligt 4 a § andra stycket om antalet ledamöter i fullmäktige får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1990: 297).*

5 § Varje församling bildar ett valdistrikt.

Ingår delar av församling i olika valdistrikt vid val till riksdagen, skall varje del bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige. Länsstyrelsen får dock förordna att sådana delar av församling tillsammans skall utgöra ett valdistrikt. Innan beslut härom meddelas, skall församlingen och valnämnden beredas tillfälle att yttra sig.

I fråga om beslut som avses i andra stycket äger 3 kap. 3 § fjärde stycket och 6 § första stycket vallagen (1972: 620) motsvarande tillämpning. *Lag (1981: 526).*

6 § Uppgifter som enligt denna lag ankommer på valnämnd fullgöres av valnämnden i den kommun inom vilken valdistriktet finns. I valdistrikt inom nybildad kommun fullgöres uppgifterna av den valnämnd som utsetts för den nybildade kommunen.

Om valdistrikt omfattar delar av flera kommuner, förordnar länsstyrelsen valnämnden i någon av kommunerna att i fråga om valdistriktet fullgöra de uppgifter som ankommer på valnämnd. Innan beslut härom meddelas, skall församlingen och valnämnderna i kommunerna beredas tillfälle att yttra sig.

7 § Bestämmelserna om valförrättare i 3 kap. 4 och 5 §§ samt 6 § andra stycket vallagen (1972: 620) äger motsvarande tillämpning vid val av kyrkofullmäktige.

Röstlängd

8 § Vid upprättandet av allmän röstlängd skall utöver vad som sägs i 4 kap. vallagen (1972: 620) följande särskilda bestämmelser iakttagas.

För den som den 1 juni enligt skattemyndighetens personband ej är

medlem av svenska kyrkan eller som enligt personbandet tillhör icke-territoriell församling göres anteckning i röstlängden om detta förhållande.

Omfattar valdistrikt, som avses i vallagen, två eller flera församlingar eller distrikt eller delar av församlingar eller distrikt vid val av kyrkofullmäktige, skall särskild del av röstlängden uppläggas för varje församling eller kyrkligt valdistrikt eller del därav. Om det behövs med anledning av beslutad ändring i församlingsindelningen, skall särskild del av röstlängden uppläggas för det område av församlingen som indelningsändringen avser.

Har det beträffande någon gjorts anteckning enligt andra stycket och har anmärkning häremot ej framställts på sätt som föreskrives i 4 kap. 4 § första stycket vallagen, skall länsstyrelsen efter ansökan av honom eller skattemyndigheten besluta om rättelse i röstlängden, om det är uppenbart att anteckningen är felaktig. Sådan ansökan skall ha gjorts hos länsstyrelsen senast den 1 oktober det år då röstlängden upprättades. I fråga om sådan ansökan och beslut med anledning därav äger 4 kap. 8 § vallagen motsvarande tillämpning. *Lag (1990: 364).*

Valsedlar

9 § Till valsedlar för val av kyrkofullmäktige för kyrklig samfällighet skall användas särskilt papper som tillhandahålls genom centrala valmyndighetens försorg. *Lag (1981: 526).*

10 § Valsedlarna skall vara i format 105x148 millimeter (A 6). För val av kyrkofullmäktige för församling skall användas vita och för val av kyrkofullmäktige för kyrklig samfällighet blå valsedlar.

På valsedel skall finnas partibeteckning. Valsedel bör dessutom innehålla

1. namn på en eller flera kandidater,
2. beteckning som visar för vilken valkrets sedeln är avsedd (valkrets-beteckning) samt
3. uppgift om det val för vilket sedeln gäller (valbeteckning).

V varje kandidat skall anges på sådant sätt att det klart framgår vem som avses. Därför bör någon form av identifieringsuppgift sättas ut vid kandidatens namn. *Lag (1987: 1335).*

11 § Om valsedel upptager mer än ett kandidatnamn, skall namnen upptagas i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Namnen gäller själva valet samt, i den mån de ej därvid tages i anspråk, val av suppleanter för kyrkofullmäktige i församling där sådana skall finnas.

11 a § Efter beställning av ett parti som är representerat i en sådan fullmäktigförsamling för kyrklig samfällighet som valet gäller tillhandahåller centrala valmyndigheten partiet papper till valsedlar för detta val i den mängd partiet önskar.

Görs beställning av annat parti än som anges i första stycket eller av annan än den som är behörig företrädare för partiet, får centrala valmyndigheten besluta att papper till valsedlar skall tillhandahållas endast om beställaren betalar papperet i förskott. *Lag (1981: 526)*.

12 § Församling får besluta att parti som är eller genom valet blir representerat i kyrkofullmäktige i församlingen skall erhålla bidrag av församlingen till partiets kostnader för valsedlar. Beslutet skall innehålla att ersättning utgår till varje sådant parti efter enhetliga grunder.

Detsamma gäller kyrkliga samfälligheter där det ingår en församling med ett direktvalt kyrkoråd. Beslut om bidrag skall därvid avse ett parti som är eller genom valet blir representerat i kyrkorådet i församlingen. *Lag (1988: 195)*.

13 § I lokal där röstning äger rum skall väljarna ha tillgång till blanketter till valsedlar.

Lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser bör medföra valsedelsblanketter.

Valsedelsblanketter tillhandahålls genom centrala valmyndighetens försorg. *Lag (1981: 526)*.

13 a § Om någon har angetts som kandidat på en valsedelsblankett som tillhandahålls av någon vid ett val utan att han har samtyckt till det, kan han anmäla detta till länsstyrelsen. Till anmälningen, som skall göras skriftligen, skall fogas ett exemplar av valsedeln. Länsstyrelsen skall föra en förteckning över de anmälningar som kommer in före valet. *Lag (1988: 162)*.

Röstkort m. m.

14 § Vid val av kyrkofullmäktige skall, i den mån centrala valmyndigheten ej förordnat annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om valet till ledning för den röstberättigade.

För val av kyrkofullmäktige för församling och för kyrklig samfällighet som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort.

15 § I fråga om röstkort tillämpas 7 kap. 1 § andra stycket, 2 § första stycket och 3 § vallagen (1972: 620). Röstkorten skall vid val i hela landet sändas till de röstberättigade senast 30 dagar före valdagen. Vid annat val skall röstkorten sändas till de röstberättigade senast 16 dagar före valdagen. *Lag (1988: 162)*.

16 § Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för valet.

Allmänna bestämmelser om röstningen

17 § Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket.

Om val av kyrkofullmäktige för församling och för kyrklig samfällighet äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i de val som han vill delta i. *Lag (1987: 1335)*.

18 § I fråga om röstningen i vallokal och på postkontor gäller i övrigt 8 kap. 2 § första stycket, 3–5 §§, 7 §, 9 § första och andra styckena samt 10, 11, 13 och 14 §§ vallagen (1972: 620) i tillämpliga delar. *Lag (1987: 1335)*.

19 § Kuvert tillhandahålls endast genom centrala valmyndighetens försorg.

Valkuvert och innerkuvert för valsedel/försändelse skall vara så beskaffade att färgen på inneliggande valsedel kan iakttas utan att valhemligheten röjs. *Lag (1987: 1335)*.

20 § Om avlämnande av valsedel genom bud (röstning med valsedelsförsändelse) finns bestämmelser i 36 §.

21 § I lokal där röstning äger rum skall ett exemplar av denna lag samt av vallagen (1972: 620) finnas tillgängliga.

22 § Åtgärd eller anordning som det enligt denna lag åligger kommun, valnämnd eller valförrättare att vidtaga eller ombesörja bekostas av kommunen.

Särskilda bestämmelser om röstning i vallokal

23 § Vallokal skall hållas öppen för röstning minst två timmar mellan klockan 8 och 15, dock ej under tid för allmän gudstjänst, samt därjämte mellan klockan 18 och 20. Centrala valmyndigheten får bestämma att vallokalen i visst valdistrikt skall vara öppen för röstning kortare tid än nu sägts, om det kan antagas att väljarna likväl har tillfredsställande möjligheter att utöva sin rösträtt.

Valtider för varje valdistrikt bestämmas av valnämnden efter hörande av kyrkorådet. *Lag (1978: 908)*.

24 § När vallokalen har öppnats för röstning, visar valförrättaren de närvarande att varje valurna är tom. Härefter får röstningen börja.

25 § Röstningen går till på följande sätt.

När väljaren kommer in i vallokalen, får han ett valkuvert för vart och

ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedeln får inte vikas.

Väljaren lämnar iordningställda valkuvert till valförrättaren. Om denne begär det, skall väljaren uppge sitt fullständiga namn, sin födelsetid och sitt hemvist inom valdistriktet. Valförrättaren kontrollerar att väljaren är upptagen som röstberättigad i röstlängden, att han ej redan röstat i valet, att han ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Valförrättaren lägger därefter i väljarens närvaro valkuverten i valurnorna. I samband härmed antecknas i röstlängden att väljaren röstat. *Lag (1981: 526).*

26 § Är ett valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej tas emot. Detsamma gäller om det inte klart framgår att kuvertet innehåller någon valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa tas emot. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom. *Lag (1981: 526).*

27 § När vallokalen stängts för röstning och de som är närvarande fått tillfälle att lämna sina valsedlar, förklaras röstningen avslutad.

28 § Kommunen skall tillhandahålla lämpliga vallokaler. I anslutning till vallokalen eller i denna skall anordnas lämplig plats där de partier som deltagar i valen kan lägga ut sina valsedlar. Valförrättaren skall tillse att väljarna där har tillgång till blanketter för valsedlar.

29 § Kommunen bör på valdagen ordna med valskjutsar för de väljare som bor avlägset eller isolerat och som endast med avsevärd kostnad eller tidsspillan kan infinna sig i vallokalen.

Särskilda bestämmelser om röstning på postkontor

30 § Röstning får ske på varje postkontor inom riket, vid val i hela landet från och med den tjugofjärde dagen och vid annat val från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontor är öppet för allmänheten. På förslag av postverket får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som postverket bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock

tidigast sjunde dagen före valdagen. Postverket skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av postverket skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret. *Lag (1988: 162).*

31 § Röstmottagare på postkontor är den som postverket utser. *Lag (1987: 1335).*

32 § Röstning på postkontor går till på följande sätt.

När väljaren har visat upp sitt röstkort för röstmottagaren, får han av denne ett valkuvert för vart och ett av valen. Han uppsöker därefter en av de avskilda platserna och lägger där för varje val in sin valsedel i ett valkuvert. Valsedeln får inte vikas.

Väljaren lämnar valkuvert och röstkortet till röstmottagaren. Denne kontrollerar att väljaren har ställt i ordning endast ett valkuvert för varje val och att kuvert ej är försett med obehörig märkning. Därefter lägger röstmottagaren i väljarens närvaro in mottagna valkuvert i ett fönsterkuvert tillsammans med väljarens röstkort, vilket placeras närmast fönsterkuvertets fönster, och tillsluter fönsterkuvertet. Röstmottagaren tar slutligen hand om fönsterkuvertet samt antecknar på en särskild förteckning väljarens namn och den valnämnd till vilken fönsterkuvertet skall sändas. På fönsterkuvertet antecknas det värdepostnummer som är angivet i förteckningen.

Väljare som ej är känd för röstmottagaren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke rösta. *Lag (1987: 1335).*

33 § Är ett valkuvert tomt eller försett med obehörig märkning, får det ej tas emot. Detsamma gäller om det inte klart framgår att kuvertet innehåller någon valsedel. Har väljaren lämnat mer än ett valkuvert för något val, får endast ett av dessa tas emot. Om väljaren begär det, skall samtliga kuvert för det valet återlämnas till honom. *Lag (1981: 526).*

34 § Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert till valnämnden i den kommun där väljaren är upptagen i allmän röstlängd. Försändelsen skall anordnas som värdepost. *Lag (1987: 1335).*

35 § I fråga om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på postkontor tillämpas samma förfarande som anges i 12 kap. 1 – 5 §§ vallagen (1972: 620) med följande undantag.

Fönsterkuvert, som kommer in till valnämnden efter valdagen eller så sent denna dag att de ej kan beräknas komma valförrättarna till handa innan röstningen i vallokalen slutar, skall behållas av valnämnden som därefter förfar med dem på det sätt som anges i 13 kap. 10 § vallagen. *Lag (1987: 1335).*

Särskilda bestämmelser om röstning med valedelsförsändelse

36 § Väljare som är gift får lämna valedel genom sin make. Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får lämna valedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år.

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av postverket begränsa antalet linjer vid vilka valedel får lämnas genom lantbrevbärare. *Lag (1987: 1335).*

37 § I fråga om anordnande av valedelsförsändelser tillämpas 11 kap. 1 § andra stycket, 3 § andra stycket, 5 § andra stycket samt 6 a § tredje stycket vallagen (1972: 620). En valedelsförsändelse får vara anordnad, vid val i hela landet tidigast 24 dagar och vid annat val tidigast 10 dagar före valdagen. I fråga om avlämnande av valedelsförsändelser till lantbrevbärare tillämpas vidare 11 kap. 5 § tredje stycket vallagen. *Lag (1988: 162).*

38 § Valedelsförsändelse enligt 36 § första stycket lämnas på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Sådan försändelse får lämnas också på postkontor där röstning äger rum.

Valedelsförsändelse enligt 36 § andra stycket lämnas på postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Valedelsförsändelsen får mottagas även under tid då postkontoret ej är öppet för allmänheten. *Lag (1987: 1335).*

39 § I fråga om valedelsförsändelser tillämpas i övrigt 11 kap. 7–9 §§ vallagen (1972: 620). *Lag (1981: 526).*

40 § *Upphävd. Lag (1981: 526).*

Preliminär rösträkning och slutlig sammanräkning

41 § Omedelbart efter det att röstningen i vallokal förklarats avslutad räknar valförrättarna preliminärt de avgivna rösterna. Rösträkningen är offentlig och skall genomföras utan avbrott.

Den preliminära rösträkningen i vallokal genomförs enligt 13 kap. 2–6 §§ och 7 § första stycket vallagen (1972: 620). *Lag (1985: 204).*

42 § Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972: 620) till valnämnden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost. *Lag (1981: 526).*

42 a § Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 42 § kommer in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost. *Lag (1985: 204).*

42 b § Upphävd. Lag (1985: 204).

43 § Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i förekommande fall i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om ej hinder möter. Kungörelsen skall anslås på församlingarnas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

I fråga om den slutliga sammanräkningen tillämpas i övrigt de bestämmelser i 14 kap. 1 § andra stycket, 2–4 §§, 5 § första stycket 1 och 2 samt 15, 15 d, 16, 17 och 19–24 §§ vallagen (1972: 620) som avser val av kommunfullmäktige och utseende av suppleanter för fullmäktige.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 § kommunallagen (1977: 179) skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 3 §, 5 kap. 2 § eller 7 kap. 5 § församlingslagen (1988: 180). *Lag (1988: 195).*

44–48 §§ Upphävda. Lag (1981: 526).

Bevis och överklagande av valutgången

49 § Bestämmelserna i 15 kap. 2 § vallagen (1972: 620) om bevis för den som blivit utsedd till ledamot av kommunfullmäktige eller till suppleant äger motsvarande tillämpning vid kyrkofullmäktigval.

50 § Beslut, varigenom länsstyrelsen har fastställt utgången av val eller av förrättning för utseende av efterträdare för fullmäktige eller av ytterligare suppleant, får överklagas hos valprovsnämnden.

Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängd var röstberättigad vid valet samt av den som enligt beslut av länsstyrelsen över anmärkning mot röstlängden var utesluten från rösträtt. Det får också överklagas av ett parti som har deltagit i valet.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till länsstyrelsen och vara denna till handa inom tio dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har skrivelsen kommit in till valprovsnämnden före överklagandetidens utgång, skall den omständigheten att inlagan kommit in till länsstyrelsen först därefter dock inte föranleda att överklagandet inte tas upp till prövning. Valprovsnämnden prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid.

Snarast möjligt efter överklagandetidens utgång skall länsstyrelsen samtidigt kungöra samtliga överklaganden och sända skrivelserna till valprovsnämnden. Kungörelsen införs i ortstidning inom den kommun som församlingen ingår i. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förkla-

ring över överklagandena skall ha kommit in till valprovsnämnden. Länsstyrelsen skall dessutom skyndsamt inkomma till valprovsnämnden med yttrande över överklagandena. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

Den som vill överklaga har rätt att hos länsstyrelsen genast få utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen. *Lag (1987:1335).*

51 § I fråga om handläggningen och prövningen av ett överklagande som avses i 50 § tillämpas 15 kap. 6 §, 7 § första, andra, fjärde och femte styckena och 9 § vallagen (1972:620).

Bestämmelserna i 15 kap. 7 § tredje stycket vallagen tillämpas när länsstyrelsen enligt 43 § gör en anmälan med tillämpning av 14 kap. 21 § vallagen. *Lag (1987:1335).*

52 § Ett beslut varigenom någon har utsetts till kyrkofullmäktig eller till suppleant gäller även om beslutet har överklagats. Utses med anledning av överklagandet någon annan till fullmäktig eller suppleant, gäller det beslutet så snart det val eller den förrättning varigenom han blivit utsedd har avslutats.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte beslut som sägs i denna paragraf. *Lag (1987:1335).*

Förordning om central valmyndighet (SFS 1985:953)

Regeringen föreskriver att riksskatteverket skall vara central valmyndighet enligt 1 kap. 2 § vallagen (1972:620) och 2 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval.

Förordning om ändring i förordningen (1975: 6) med bemyndigande för centrala valmyndigheten att meddela vissa föreskrifter (SFS 1980: 30)

Regeringen överlåter åt centrala valmyndigheten att meddela de närmare föreskrifter som behövs för verkställighet av

1. vallagen (1972: 620),
2. lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval,
3. folkomröstningslagen (1979: 369),
4. annan lag med föreskrifter om rådgivande folkomröstning i hela riket.

Kungörelse om beslutad ny regeringsform (SFS 1974: 152)

---

3 kap. Riksdagen

1 § Riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val.

Riksdagen består av en kammare med trehundrafyrtionio ledamöter. För ledamöterna skall finnas ersättare.

2 § Rösträtt vid val till riksdagen tillkommer svensk medborgare som är bosatt i riket. Om rösträtt för svensk medborgare som ej är bosatt i riket finns bestämmelser i lag. Den som icke har uppnått aderton års ålder senast på valdagen har ej rösträtt.

Frågan huruvida rösträtt enligt första stycket föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd. *Lag (1988: 1443)*.

3 § Ordinarie val till riksdagen förrättas vart tredje år.

4 § Regeringen får förordna om extra val till riksdagen mellan ordinarie val. Extra val hålles inom tre månader efter förordnandet.

Efter val till riksdagen får regeringen icke förordna om extra val förrän tre månader har förflutit från den nyvalda riksdagens första sammanträde. Ej heller får regeringen förordna om extra val under tid då dess ledamöter, efter det att samtliga har entledigats, uppehåller sina befattningar i avbidan på att ny regering skall tillträda.

Bestämmelser om extra val i visst fall finns i 6 kap. 3 §.

5 § Nyvald riksdag samlas på femtonde dagen efter valdagen, dock tidigast på fjärde dagen efter det att valets utgång har kungjorts.

Varje val gäller för tiden från det att den nyvalda riksdagen har samlats till dess den närmast därefter valda riksdagen samlas. Denna tid är riksdagens valperiod.

6 § För val till riksdagen är riket indelat i valkretsar.

Mandaten i riksdagen utgöres av trehundra fasta valkretsmandat och trettionio utjämningsmandat.

De fasta valkretsmandaten fördelas mellan valkretsarna på grundval av en beräkning av förhållandet mellan antalet röstberättigade i varje valkrets och antalet röstberättigade i hela riket. Fördelningen fastställs för tre år i sänder.

7 § Mandaten fördelas mellan partier. Med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning.

Endast parti som har fått minst fyra procent av rösterna i hela riket är berättigat att delta i fördelningen av mandaten. Parti som har fått färre röster deltagar dock i fördelningen av de fasta valkretsmandaten i valkrets, där partiet har fått minst tolv procent av rösterna.

8 § De fasta valkretsmandaten fördelas på varje valkrets proportionellt mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i riksdagen, med undantag av de fasta valkretsmandat som har tillfallit parti med mindre än fyra procent av rösterna, blir proportionell mot de i fördelningen deltagande partiernas röstetal i hela riket. Har parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten erhållit flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i riksdagen för partiet, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat det har erhållit. Sedan utjämningsmandaten har fördelats mellan partierna, tillföres de valkretsar.

Vid mandatfördelningen mellan partierna användes uddatalsmetoden med första divisorn jämkad till 1,4.

9 § För varje mandat som ett parti har erhållit utses en riksdagsledamot samt ersättare för honom.

10 § Endast den som uppfyller villkoren för rösträtt kan vara ledamot av riksdagen eller ersättare för ledamot. *Lag (1988: 1443).*

11 § Val till riksdagen får överklagas hos en av riksdagen utsedd valprovning-nämnd. Den som har valts till riksdagsledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Ändras valet, intager ny ledamot sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad nu sagts om ledamot äger motsvarande tillämpning på ersättare.

Valprovning-nämnden består av ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare och som ej får tillhöra riksdagen, och sex andra ledamöter. Ledamöterna väljes efter varje ordinarie val, så snart valet har vunnit laga kraft, för tiden till dess nytt val till nämnden har ägt rum. Ordföranden väljes särskilt. Nämndens beslut får ej överklagas.

12 § Ytterligare bestämmelser i de ämnen som angives i 2–11 §§ samt om utseende av ersättare för riksdagsledamöterna meddelas i riksdagsordning-en eller annan lag.

6 kap. Regeringen

2 § När statsminister skall utses, kallar talmannen företrädare för varje partigrupp inom riksdagen till samråd. Talmannen överlägger med vice talmännen och avgiver sedan förslag till riksdagen.

Riksdagen skall senast på fjärde dagen härefter, utan beredning i utskott, pröva förslaget genom omröstning. Röstar mer än hälften av riksdagens ledamöter mot förslaget, är det förkastat. I annat fall är det godkänt.

3 § Förkastar riksdagen talmannens förslag, förfares på nytt enligt 2 §. Har riksdagen fyra gånger förkastat talmannens förslag, skall förfarandet för

utseende av statsminister avbrytas och återupptagas först sedan val till riksdagen har hållits. Om ej ordinarie val ändå skall hållas inom tre månader, skall extra val förrättas inom samma tid.

---

8 kap. Lagar och andra föreskrifter

---

4 § Föreskrifter om rådgivande folkomröstning i hela riket och om förfarandet vid folkomröstning i grundlagsfråga meddelas genom lag. *Lag (1979: 933)*.

---

15 § Grundlag stiftas genom två likalydande beslut. Det andra beslutet får ej fattas, förrän det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. Vidare skall minst nio månader förflyta mellan den tidpunkt då ärendet första gången anmäldes i riksdagens kammare och valet, såvida icke konstitutionsutskottet genom beslut, som fattas senast vid ärendets beredning och varom minst fem sjättedelar av ledamöterna förenar sig, medgiver undantag härifrån.

Riksdagen får icke såsom vilande antaga ett förslag om stiftande av grundlag, som är oförenligt med annat vilande grundlagsförslag, utan att samtidigt förkasta det först antagna förslaget.

Folkomröstning om vilande grundlagsförslag skall anordnas, om yrkande därom framställs av minst en tiondel av riksdagens ledamöter och minst en tredjedel av ledamöterna röstar för bifall till yrkandet. Sådant yrkande skall framställas inom femton dagar från det att riksdagen antog grundlagsförslaget som vilande. Yrkandet skall ej beredas i utskott.

Folkomröstningen skall hållas samtidigt med det val till riksdagen som avses i första stycket. Vid omröstningen får de som har rösträtt vid valet förklara huruvida de godtar det vilande grundlagsförslaget eller ej. Förslaget är förkastat, om de flesta av dem som deltagit i omröstningen röstar mot förslaget och de till antalet är fler än hälften av dem som har avgivit godkända röster vid riksdagsvalet. I annat fall upptager riksdagen förslaget till slutlig prövning. *Lag (1988: 1442)*.

Kungörelse om beslutad ny riksdagsordning (SFS 1974:153)

1 kap. Riksmöten

1 § Ordinarie val till riksdagen hålles i september. Om tid för extra val är föreskrivet i 3 kap. 4 § och 6 kap. 3 § regeringsformen.

2 § Riksdagen samlas efter riksdagsval till lagtima riksmöte på tid som anges i 3 kap. 5 § regeringsformen.

Under år när ordinarie riksdagsval icke hålles, samlas riksdagen till lagtima riksmöte första tisdagen i oktober, om ej riksdagen på förslag av talmanskonferensen vid föregående riksmöte fastställt annan dag i september eller oktober för riksmötets början. Har tillkännagivande om extra val gjorts före denna dag och har icke riksdagen med anledning av valet samlats till riksmöte senast i juli, skall dock riksmöte enligt detta stycke ej inledas. *Lag (1976:219).*

-----

5 § Vid första sammanträdet med kammaren under riksmöte föredrages berättelse av riksdagens valprövningsnämnd om granskning av bevis om val av ledamöter och ersättare. Berättelse om granskning av bevis som inkommer under riksmöte föredrages så snart det kan ske.

Vid första sammanträdet anställles upprop. Därefter väljes talman och vice talmän i fall som anges i 8 kap. 1 §.

Kommunallag (SFS 1977: 179)

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Riket är indelat i kommuner och landstingskommuner.

Varje län utgör en landstingskommun, om ej annat är föreskrivet.

Om kommunalförbund och om ändring i kommunal och landstingskommunal indelning finns särskilda bestämmelser.

2 § I denna lag avses med fullmäktige kommunfullmäktige och landstinget samt med styrelsen kommunstyrelsen och förvaltningsutskottet.

5 § Kommuns och landstingskommuns beslutanderätt utövas av fullmäktige.

Förvaltning och verkställighet ankommer på styrelsen och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige. För en sådan uppgift kan tillsättas en särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Styrelsen och övriga nämnder skall verka för att samråd sker med dem som utnyttjar deras tjänster.

I kommuner och landstingskommuner får inrättas partssammansatta organ med uppgift att svara för viss beredning, förvaltning och verkställighet inom styrelsens eller andra nämnders verksamhetsområden. *Lag (1988: 134).*

2 kap. Fullmäktige

1 § Fullmäktige beslutar hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

31 i kommun med 12 000 röstberättigade invånare eller därunder och i landstingskommun med 140 000 röstberättigade invånare eller därunder,

41 i kommun med över 12 000 till och med 24 000 röstberättigade invånare,

51 i kommun med över 24 000 till och med 36 000 röstberättigade invånare och i landstingskommun med över 140 000 till och med 200 000 röstberättigade invånare,

61 i kommun med över 36 000 röstberättigade invånare,

71 i landstingskommun med över 200 000 röstberättigade invånare.

I Stockholms kommun och i landstingskommun med över 300 000 röstberättigade invånare skall dock antalet fullmäktige bestämmas till minst 101.

Vid tillämpningen av första och andra styckena skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först-när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall

fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. *Lag (1981: 527)*.

2 § För ledamöterna i fullmäktige skall utses suppleanter.

I kommun bestämmer kommunfullmäktige det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 14 kap. 19 § vallagen (1972: 620) om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti erhåller i kommunen. Om därvid uppkommer brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om kommunfullmäktiges beslut.

Om antalet suppleanter för ledamöterna i landstinget gäller vad som är föreskrivet i vallagen. *Lag (1987: 1337)*.

3 § Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige har den som är kyrkobokförd i kommunen och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som ej är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i landsting har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige i kommun inom landstingskommunen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgöres på grundval av en före valet upprättad röstlängd. *Lag (1988: 1253)*.

4 § Ledamöter och suppleanter i fullmäktige väljes bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt enligt 3 § första och andra styckena.

Landshövding, länsöverdirektör och avdelningschef vid länsstyrelse är ej valbara till ledamot eller suppleant. Den som är anställd hos kommunen eller landstingskommunen och som i egenskap av föredragande hos styrelsen eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland kommunens eller landstingskommunens tjänstemän är ej heller valbar.

Om ledamot eller suppleant upphör att vara valbar, förfaller hans uppdrag genast. Fullmäktige skall befria ledamot eller suppleant från hans uppdrag, om han vill avgå och särskilda skäl ej talar däremot.

5 § Ledamot och suppleant i fullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

6 § Ledamöter och suppleanter i fullmäktige väljs för tre tjänstgöringsår räknat från och med den 1 november det år då valet har skett. Om valprövningsnämnden har beslutat om omval enligt 15 kap. 7 § tredje stycket vallagen (1972: 620), skall dock tjänstgöringstiden förlängas till dess omvalet har avslutats.

I Stockholms kommun räknas tjänstgöringstiden från och med den 15 oktober det år då valet har skett. *Lag (1987: 1337)*.

7 § I vallagen (1972: 620) finns bestämmelser om

1. kommuns och landstingskommuns indelning i valkretsar och valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, vals förrättande och avslutande samt
3. förfarandet när ledamot i fullmäktige har avgått före den bestämda tjänstgöringstidens utgång och när suppleant för ledamot har inträtt som ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

-----

18 § Fullmäktige får besluta att som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från medlemmar i kommunen eller landstingskommunen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om ej nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom. Landstingskommun får dock anlita valnämnd endast om kommunfullmäktige beslutar det. Kommun har rätt att få ersättning för de kostnader som föranledes av att landstingskommun anlitar valnämnden.

Lag om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landstingskommuner (SFS 1979:411)

---

1 kap. Ändring i indelningen i kommuner

Indelningsändrings ikraftträdande och den kommunala beslutanderätten vid sådan ändring

---

17 § Om en indelningsändring innebär att en ny kommun bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att kommunen enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kommunfullmäktige, skall regeringen bestämma att kommunen enligt den nya indelningen skall företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess de nyvalda fullmäktige börjar sin tjänstgöring. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade.

Församlingslag (SFS 1988: 180)

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kyrkliga kommuner m. m.

1 § Denna lag gäller för församlingar och kyrkliga samfälligheter inom svenska kyrkan. Dessa är kyrkliga kommuner.

2 § Riket är indelat i församlingar (territoriella församlingar).

Om ändring i församlingsindelningen finns bestämmelser i kyrkliga indelningslagen (1988: 185).

I riket finns även icke-territoriella församlingar. Denna lag gäller i tillämpliga delar också för sådana församlingar.

Beslutanderätten i församlingar och kyrkliga samfälligheter

9 § I en församling utövas beslutanderätten av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma, om inte annat följer av 10 §.

I församlingar med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige.

Om antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämma.

Kyrkostämman får uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

10 § Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar ingår i en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet, får stiftsstyrelsen besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd, om församlingen begär det.

11 § Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige enligt 9 § eller att beslutanderätten skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet, liksom stiftsstyrelsen vid beslut enligt 9 §.

12 § I en pastorats- eller flerpastoratssamfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade eller, om samfälligheten är total, av kyrkofullmäktige.

I en stiftssamfällighet utövas beslutanderätten av stiftsfullmäktige.

2 kap. Kyrkofullmäktige i församling

Grundläggande bestämmelser om val av kyrkofullmäktige

1 § I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval, m. m. finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Antalet ledamöter och suppleanter

2 § Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter i fullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Vid tillämpningen av första stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

3 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet suppleanter tillämpas 2 § fjärde stycket.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet suppleanter. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Rösträtt vid valet

4 § Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan om rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Valbarhet

5 § Ledamöter och suppleanter väljs bland dem som har rösträtt enligt 4 §.

Den som innehar en tjänst som biskop eller biträdande biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Den som innehar en tjänst som kyrkoherde eller innehar ett långtidsvikariat på en sådan tjänst samt en präst som enligt 7 kap. 3 § andra stycket har förordnats att vara ledamot i församlingens kyrkoråd är inte valbar. Den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar.

Om en ledamot eller en suppleant inte längre är valbar upphör hans uppdrag genast utan särskilt beslut. Kyrkofullmäktige skall befria en ledamot eller en suppleant från uppdraget, om han vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det. *Lag (1989: 985)*.

Rätt till ledighet för uppdraget

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Valperiodens längd

7 § Ledamöter väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett. Suppleanter utses för samma tid.

---

3 kap. Kyrkostämma

Rösträtt

1 § Rösträtt på kyrkostämma har den som enligt 2 kap. 4 § har rösträtt vid val av ledamöter i kyrkofullmäktige i församling.

---

4 kap. Församlingsdelegerade

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Antalet ledamöter i församlingsdelegerade skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När delegerade skall utses första gången, bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själva om ändring av antalet ledamöter. Ett sådant beslut skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Församlingsdelegerade får besluta att suppleanter skall utses för ledamöterna i delegerade. Suppleanterna skall därvid utses till lika stort antal som ledamöterna. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval, m. m., hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse. Beslutet får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Val av ledamöter och suppleanter

2 § Ledamöter och suppleanter väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Valbarhet

3 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 §. Dessa bestämmelser tillämpas också på den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

Rätt till ledighet för uppdraget

4 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade eller ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Valperiodens längd m. m.

5 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats. När val av ledamöter och suppleanter inte

äger rum under år då val i hela riket av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana val av fullmäktige skall äga rum nästa gång.

Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade förrättas före december månads utgång året före det år då tjänstgöringstiden börjar.

Om en ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av denna tid. I en samfällighet där suppleanter har utsetts, skall dock för en ledamot som har utsetts vid proportionellt val inträda en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden.

---

5 kap. Kyrkofullmäktige i kyrkliga samfälligheter

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Stiftsstyrelsen fastställer antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Bestämmelser om kyrkliga samfälligheters indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns i lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval, m. m.

2 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfällighetens fullmäktige eller i varje valkrets, om valbarheten är inskränkt till valkrets. I det senare fallet skall andelen vara densamma i alla valkretsarna. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När fullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av stiftsstyrelsen, om stiftsstyrelsen inte med stöd av 5 kap. 5 § andra stycket kyrkliga indelningslagen (1988: 185) har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

---

7 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i församling

Ledamöter och suppleanter

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vara suppleant.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs, utom i fall som avses i 5 §, av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än fyra. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

5 § Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall andra ledamöter än den som avses i 3 § och suppleanter utses genom direkta val när val i hela riket till kyrkofullmäktige förrättas. Rösträtt vid ett sådant val har den som uppfyller de villkor som anges i 2 kap. 4 §.

I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval, m. m. finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i kyrkorådet har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i kyrkorådet eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Kyrkorådet beslutar hur många ledamöter som skall väljas. Antalet valda ledamöter skall vara jämnt och får inte vara mindre än tio.

Beslutar kyrkorådet om ändring av antalet ledamöter tillämpas beslutet först när val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

För de valda ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkorådet bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om kyrkorådets beslut.

När kyrkorådet skall utses första gången, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman om antalet ledamöter och suppleanter.

Kyrkorådet skall före utgången av januari månad varje år till samfällighetens fullmäktige avge en berättelse om sin verksamhet under det föregående året.

Kyrklig indelningslag (SFS 1988:185)

---

2 kap. Ändringar i den territoriella församlingsindelningen

När beslut om ändring i församlingsindelningen träder i kraft m. m.

---

22 § Om en indelningsändring innebär att en ny församling bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen inte bör företrädas av de gamla kyrkofullmäktige, får den som beslutar om ändringen bestämma att församlingen enligt den nya indelningen skall företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess att indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

Folkomröstningslag (SFS 1979: 369)

1 § Denna lag gäller för folkomröstning som avses i 8 kap. 4 § regeringsformen.

2 § Central valmyndighet som avses i 1 kap. 2 § vallagen (1972:620) är också central myndighet för folkomröstning.

3 § För folkomröstning är riket indelat i omröstningsdistrikt. Del av kommun som vid val enligt vallagen (1972:620) bildar ett valdistrikt utgör ett omröstningsdistrikt.

4 § För folkomröstnings genomförande svarar inom varje kommun valnämnd som avses i 3 kap. vallagen (1972:620).

När folkomröstning förrättas i samband med val till riksdagen tjänstgör de valförrättare som har utsetts enligt 3 kap. 4 § vallagen också som omröstningsförrättare. Inför annan folkomröstning utser valnämnden för varje omröstningsdistrikt minst fyra personer att vid omröstningen tjänstgöra som omröstningsförrättare i distriktet. Vad som i 3 kap. vallagen föreskrivs om valförrättare tillämpas beträffande särskilt utsedd omröstningsförrättare.

5 § Rösträtt vid folkomröstning tillkommer den som är röstberättigad vid val till riksdagen.

Frågan huruvida rösträtt enligt första stycket föreligger avgörs på grundval av en före omröstningen upprättad röstlängd. Allmän och särskild röstlängd enligt 4 kap. vallagen (1972:620) länder till efterrättelse. Bestämmelserna i 4 kap. 6 §, 8 § tredje stycket, 9 och 18 §§ samma lag om talan mot beslut över anmärkning mot röstlängd respektive talan mot beslut om rättelse av röstlängd i samband med besvär över val skall gälla även i fråga om besvär över folkomröstning.

När omröstning äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i omröstningslokalen för det distrikt som avses i 4 kap. 20 § vallagen.

6 § När en folkomröstning skall förrättas, skall, i den mån den centrala valmyndigheten inte bestämmer annat, för var och en som enligt gällande röstlängd är röstberättigad vid omröstningen upprättas ett röstkort med uppgifter om den röstberättigade. Röstkortet skall dessutom innehålla uppgifter om omröstningen till ledning för den röstberättigade. För folkomröstning och val till riksdagen som äger rum samtidigt upprättas gemensamt röstkort. I fråga om röstkort tillämpas i övrigt 7 kap. 1 § andra stycket, 2 § första och tredje styckena samt 3 § vallagen (1972:620). Röstkortet skall sändas till de röstberättigade senast 30 dagar eller, om omröstningen äger rum i samband med extra val till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, senast 16 dagar före valdagen.

Centrala valmyndigheten bör på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om tid och sätt för röstning och om de bestämmelser i övrigt som gäller för folkomröstningen. Myndigheten bör vidare inför folkom-

röstning i grundlagsfråga på lämpligt sätt sprida kännedom bland allmänheten om lydelsen av det förslag som omröstningen avser. *Lag (1988: 164)*.

7 § Vid folkomröstningen får användas endast röstsedlar som tillhandahålls av centrala valmyndigheten.

För varje förslag som är föremål för omröstning framställs röstsedlar försedda med tryckt meningsyttring. Dessutom skall finnas blanka röstsedlar. Röstsedlar för en och samma omröstning skall vara lika till storlek, färg och material.

8 § Statsverket svarar för kostnaderna för framställning av det antal röstsedlar som behövs.

I lokal där omröstning äger rum skall de röstande ha tillgång till

1. röstsedlar för varje förslag som är föremål för folkomröstning och
2. blanka röstsedlar.

I fråga om röstkuvert tillämpas bestämmelserna i 8 kap. 8 och 9 §§ vallagen (1972: 620) om valkuvert.

9 § Ingen får rösta för mer än ett förslag i en omröstning. Den som inte önskar rösta för något av förslagen får avlämna blank röstsedel.

10 § Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på postanstalt inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972: 620). Om folkomröstning äger rum i samband med extra val till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i stället bestämmelserna om extra val i 8–12 kap. vallagen.

I lokal där röstning äger rum skall finnas tillgängliga ett exemplar av denna lag, av särskild lag för den ifrågavarande folkomröstningen, om sådan har beslutats, och av vallagen. Såvitt gäller folkomröstning i grundlagsfråga skall därjämte finnas tillgänglig texten till det förslag som avses med omröstningen. *Lag (1982: 148)*.

11 § Rösterna räknas preliminärt i omröstningslokal och hos valnämnd. Därvid tillämpas bestämmelserna i 13 kap. vallagen (1972: 620). Har omröstning förrättats samtidigt med val till riksdagen, sker den preliminära rösträkningen gemensamt för omröstningen och valet såvitt gäller åtgärder som avses i 13 kap. 3–5 §§ nämnda lag.

Vid räkningen ordnas röstsedlarna i grupper efter meningsyttring. Blanka röstsedlar bildar en grupp. Antalet röstsedlar inom varje grupp räknas och antalet antecknas i protokollet. Röstsedlarna läggs därefter gruppvis in i särskilda omslag. På omslagen antecknas vilken grupp röstsedlar omslaget innehåller och röstsedlarnas antal.

Vid rösträkning hos valnämnd används en urna för varje omröstning och för varje område som bildar en valkrets vid val av kommunfullmäktige.

12 § Rösterna räknas slutligt av länsstyrelsen. Rösterna skall därvid redovisas särskilt för varje område som bildar en valkrets vid val av kommunfullmäktige. Vid rösträkningen tillämpas 14 kap. 1 och 2 §§ samt 3 § tredje stycket vallagen (1972: 620).

13 § Röstsedel är ogiltig om den

1. ej är sådan som för omröstningen har tillhandahållits av centrala valmyndigheten eller

2. är försedd med kännetecken som uppenbarligen har blivit anbragt på röstsedeln med avsikt.

Finns i ett röstkuvert två eller tre likalydande röstsedlar, skall endast en röstsedel räknas. Finns i annat fall i ett röstkuvert mer än en röstsedel, är röstsedlarna ogiltiga.

14 § Sedan rösträkningen inom länsstyrelsen har verkställts, läggs röstsedlarna in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen förseglas. Röstsedlarna förvaras minst ett år efter det att sammanräkningsförrättningen har avslutats.

Förrättningen avslutas genom att protokollet läses upp. Protokollet sänds genast till centrala valmyndigheten.

15 § Centrala valmyndigheten sammanräknar för hela riket de avgivna rösterna på grundval av protokollen från länsstyrelserna och tillkännager folkomröstningens utgång genom kungörelse i Post- och Inrikes tidningar. Därmed är folkomröstningen avslutad. De handlingar som rör folkomröstningen läggs i säkert förvar och bevaras minst ett år efter det att omröstningen har avslutats.

16 § Talan mot beslut, varigenom centrala valmyndigheten har fastställt utgången av folkomröstning, förs hos valprovsningsnämnden genom besvär. Besvären prövas av valprovsningsnämnden i den sammansättning denna hade vid tiden för omröstningen. I fråga om sådan talan tillämpas i övrigt bestämmelserna i 15 kap. 4 § tredje och fjärde styckena vallagen (1972: 620) om besvär som avser riksdagen samt 5, 6 och 9 §§ samma kapitel.

Talan får föras av den som enligt röstlängd var röstberättigad vid folkomröstningen samt av den som enligt beslut av länsstyrelsen över anmärkning mot röstlängden var utesluten från rösträtt. Talan får också föras av ett parti eller en kampanjkommitté som har verkat för något av de förslag som omröstningen har gällt. *Lag (1982: 413).*

17 § Har i den verksamhet för förberedande och genomförande av folkomröstning, för vilken myndighet svarar, förekommit avvikelser från föreskriven ordning eller har någon hindrat omröstningen, förvanskade avgivna röster eller otillbörligen verkat vid omröstningen på något annat sätt, skall valprovsnämnden, om det med fog kan antas att vad som har förekommit har inverkat på utgången av omröstningen, vid prövning av besvär över omröstningen upphäva denna i den omfattning som behövs och förordna om ny omröstning beträffande ett eller flera områden som bildar valkrets vid val av kommunfullmäktige eller, om rättelse kan åstadkommas genom förnyad rösträkning, uppdra åt centrala valmyndigheten att vidta sådan rättelse. Förordnande om ny omröstning får dock, såvitt gäller rådgivande folkomröstning, meddelas endast om vad som förekommit kan ha lett till att resultatet av folkomröstningen har blivit missvisande med hänsyn till omröstningens ändamål.

Om enligt bestämmelse i lag talan mot visst beslut inte får föras eller skall föras i särskild ordning, får omständighet som avses med beslutet inte åberopas vid besvär som avses i denna paragraf.

Att bestämmelserna i 4 kap. 6 §, 8 § tredje stycket och 18 § första stycket vallagen (1972: 620) om talan i samband med besvär över val mot länsstyrelsens beslut över anmärkning mot röstlängd eller om rättelse av allmän röstlängd skall tillämpas i fråga om besvär över folkomröstning följer av 5 § andra stycket. *Lag (1982: 413)*.

18 § Inför rådgivande folkomröstning anges i särskild lag den fråga som skall ställas till folket samt tidpunkten för omröstningen.

Förvaltningslag (SFS 1986: 223)

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden och domstolarnas handläggning av förvaltningsärenden. Bestämmelserna i 4–6 §§ gäller också annan förvaltningsverksamhet hos dessa myndigheter.

2 § I 31 – 33 §§ föreskrivs begränsningar i lagens tillämpning i vissa myndigheters verksamhet.

3 § Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

Myndigheternas serviceskyldighet

4 § Varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.

5 § Myndigheterna skall ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda, skall allmänheten underrättas om dem på lämpligt sätt.

Samverkan mellan myndigheter

6 § Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Allmänna krav på handläggningen av ärenden

7 § Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Tolk

8 § När en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad, bör myndigheten vid behov anlita tolk.

Ombud och biträde

9 § Den som för talan i ett ärende får anlita ombud eller biträde. Den som har ombud skall dock medverka personligen, om myndigheten begär det.

Visar ett ombud eller biträde oskicklighet eller oförstånd eller är han olämplig på något annat sätt, får myndigheten avvisa honom som ombud eller biträde i ärendet.

En myndighets beslut att avvisa ett ombud eller biträde får överklagas särskilt och då i samma ordning som det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet.

Inkommande handlingar

10 § En handling anses komma in till en myndighet den dag då handlingen, eller en avi om en betald postförsändelse som innehåller handlingen, anländer till myndigheten eller kommer en behörig tjänsteman till handa. Underrättas en myndighet särskilt om att ett telegram till myndigheten finns hos televerket, anses telegrammet komma in redan när underrättelsen når en behörig tjänsteman.

Kan det antas att handlingen eller en avi om denna en viss dag har lämnats i myndighetens lokal eller avskilts för myndigheten på en postanstalt, anses den ha kommit in den dagen, om den kommer en behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Ett telegram eller annat meddelande som inte är underskrivet skall bekräftas av avsändaren genom en egenhändigt undertecknad handling, om myndigheten begär det.

Jäv

11 § Den som skall handlägga ett ärende är jävig

1. om saken angår honom själv eller hans make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,

2. om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

3. om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

4. om han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

5. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

Från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse.

12 § Den som är jävig får inte handlägga ärendet. Han får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov.

Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom, skall självant ge det till känna.

Har det uppkommit en fråga om jäv mot någon och har någon annan inte trätt i hans ställe, skall myndigheten snarast besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om myndigheten inte är beslutför utan honom och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.

Ett beslut i en jävsfråga får överklagas endast i samband med överklagande av det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet.

Remiss

13 § Innan en myndighet inhämtar yttrande genom remiss skall den noga pröva behovet av åtgärden. Behöver yttrande inhämtas från flera, skall det göras samtidigt, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

Om det inte är obehövt, skall det anges i remissen i vilka avseenden och inom vilken tid yttrande önskas.

Muntlig handläggning

14 § Vill en sökande, klagande eller annan part lämna uppgifter muntligt i ett ärende som avser myndighetsutövning mot någon enskild, skall han få tillfälle till det, om det kan ske med hänsyn till arbetets behöriga gång.

I andra fall bestämmer myndigheten om handläggningen skall vara muntlig. Myndigheten skall särskilt beakta att muntlig handläggning kan underlätta för enskilda att ha med den att göra.

Anteckning av uppgifter

15 § Uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet skall antecknas av myndigheten, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild.

Parters rätt att få del av uppgifter

16 § En sökande, klagande eller annan part har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 14 kap. 5 § sekretesslagen (1980: 100).

17 § Ett ärende får inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Myndigheten får dock avgöra ärendet utan att så har skett

1. om avgörandet inte går parten emot, om uppgiften saknar betydelse eller om åtgärderna av någon annan anledning är uppenbart obehövliga,

2. om ärendet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart och

det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande,

3. om det kan befaras att det annars skulle blir avsevärt svårare att genomföra beslutet i ärendet, eller

4. om avgörandet inte kan uppskjutas.

Myndigheten bestämmer om underrättelsen skall ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt.

Underrättelseskyldigheten gäller med de begränsningar som följer av 14 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100).

Omröstning

18 § Skall beslut fattas av flera gemensamt och kan de inte enas, lägger ordföranden fram de olika förslag till beslut som har väckts. Varje förslag läggs fram så att det kan besvaras med antingen ja eller nej. Sedan de som deltar i avgörandet har fått ta ställning till förslagen, anger ordföranden vad som enligt hans uppfattning har beslutats. Detta blir beslutet, om inte omröstning begärs.

Om omröstning begärs, skall den ske öppet. Är förslagen fler än två, skall det först avgöras vilket förslag som skall ställas mot vad som enligt ordförandens uppfattning hade beslutats. Utgången bestäms genom enkel majoritet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild är varje ledamot som deltar i den slutliga handläggningen skyldig att delta även i avgörandet. Ingen är dock skyldig att rösta för mer än ett förslag.

Ordföranden är alltid skyldig att rösta när det behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

Avvikande mening

19 § När beslut fattas av flera gemensamt kan den som deltar i avgörandet reservera sig mot detta genom att låta anteckna avvikande mening. Den som inte gör det skall anses ha biträtt beslutet.

Föredraganden och andra tjänstemän som är med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet har rätt att få avvikande mening antecknad.

Avvikande mening skall anmälas innan beslutet expedieras eller ges till känna på något annat sätt. Om beslutet inte skall ges till känna, skall anmälan göras senast när det får sin slutliga form genom protokollsjustering eller på liknande sätt.

Motivering av beslut

20 § Ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende skall innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis

1. om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövligt att upplysa om skälen,

2. om beslutet rör tjänstetillsättning, antagning för frivillig utbildning, betygssättning, tilldelning av forskningsbidrag eller något jämförbart,

3. om det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något jämförbart förhållande,

4. om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen, eller

5. om ärendet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande.

Har skälen utelämnats, bör myndigheten på begäran av den som är part om möjligt upplysa honom om dem i efterhand.

Underrättelse om beslut

21 § En sökande, klagande eller annan part skall underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövt.

Om beslutet går parten emot och kan överklagas, skall han underrättas om hur han kan överklaga det. Han skall då också underrättas om sådana avvikande meningar som avses i 19 § eller som har antecknats enligt särskilda bestämmelser.

Myndigheten bestämmer om underrättelsen skall ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelsen skall dock alltid ske skriftligt, om parten begär det.

Denna paragraf tillämpas också när någon annan som får överklaga beslutet begär att få ta del av det.

Vem som får överklaga

22 § Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Hur beslut överklagas

23 § Ett beslut överklagas skriftligt. I skrivelsen skall klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som han begär.

Skrivelsen ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Den skall ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Tiden för överklagande av sådana beslut som gäller föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och som inte delges räknas från den dag då beslutet gavs till känna. Har beslutet getts till känna vid mer än ett tillfälle, räknas tiden från dagen för det sista föreskrivna tillkännagivandet.

24 § Den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent, skall myndigheten avvisa den, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Skrivelsen skall inte avvisas, om förseningen beror på att myndigheten

har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man överklagar.

Skrivelsen skall inte heller avvisas, om den inom överklagandetiden har kommit in till den myndighet som skall pröva överklagandet. I ett sådant fall skall denna myndighet vidarebefordra skrivelsen till den myndighet som har meddelat beslutet och samtidigt lämna uppgift om vilken dag skrivelsen kom in till den högre instansen.

25 § Om skrivelsen inte avvisas enligt 24 §, skall den myndighet som har meddelat beslutet överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som skall pröva överklagandet.

Rättelse av skrivfel och liknande

26 § Ett beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet. Innan rättelse sker skall myndigheten ge den som är part tillfälle att yttra sig, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild och åtgärden inte är obehövlig. *Lag (1990: 456).*

Omprövning av beslut

27 § Finner en myndighet att ett beslut, som den har meddelat som första instans, är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, skall myndigheten ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part. Skyldigheten gäller även om beslutet överklagas, såvida inte klaganden begär att beslutet tills vidare inte skall gälla (inhibition).

Skyldigheten gäller inte, om myndigheten har överlämnat handlingarna i ärendet till en högre instans eller om det i annat fall finns särskilda skäl mot att myndigheten ändrar beslutet.

28 § Ett överklagande av en myndighets beslut förfaller, om myndigheten själv ändrar beslutet så som klaganden begär. I så fall tillämpas inte 24 och 25 §§.

Ändrar myndigheten beslutet på annat sätt än klaganden begär, skall överklagandet anses omfatta det nya beslutet, om inte avvisning skall ske enligt 24 §.

Inhibition

29 § En myndighet som skall pröva ett överklagande får bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla.

Överklagande av avvisningsbeslut

30 § Har en skrivelse med överklagande avvisats på grund av att den har kommit in för sent, får avvisningsbeslutet överklagas i samma ordning som beslutet i huvudsaken. Har avvisningsbeslutet efter överklagande

prövats av en högre instans, får den högre instansens beslut i frågan inte överklagas. *Lag (1986: 1196)*.

Vissa begränsningar i lagens tillämpning

31 § Bestämmelserna i 13–30 §§ gäller inte sådana ärenden hos kommunala, landstingskommunala och kyrkokommunala myndigheter i vilka besluten kan överklagas enligt 7 kap. kommunallagen (1977: 179) eller 13 kap. församlingslagen (1988: 180) *Lag (1988: 201)*.

32 § Bestämmelserna i 8–30 §§ gäller inte kronofogdemyndigheternas exekutiva verksamhet och inte heller polis-, åklagar- och tullmyndigheternas eller kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet. *Lag (1988: 449)*.

33 § Lärenden i första instans som avser hälso- och sjukvård gäller 14–30 §§ endast om myndighetens beslut kan överklagas på annat sätt än som anges i 31 §.

Brottsbalk (SFS 1962:700)

---

17 kap. Om brott mot allmän verksamhet m. m.

---

8 § Den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller eljest otillbörligen inverka på omröstningen, dömes för *otillbörligt verkande vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det förövats med våld eller hot om våld eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som mottager, låter åt sig utlova eller begär otillbörlig belöning för att i allmänt ärende rösta på visst sätt eller icke rösta, dömes, om det ej är mutbrott, för *tagande av otillbörlig belöning vid röstning* till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag (1977:103)*.

9 § Söker någon obehörigen skaffa sig kännedom om vad som angående utövning av rösträtt i allmänt ärende skall hållas hemligt, dömes för *brott mot rösthemlighet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Rättegångsbalk (SFS 1942: 740)

---

35 Kap. Om bevisning i allmänhet

---

10 § Beslutar rätten, att bevis skall upptagas av annan inländsk domstol, skall rätten hos denna domstol göra framställning därom och därvid kort redogöra för saken samt uppgiva beviset och den omständighet, som skall styrkas därmed. Vid framställningen skall rätten, om det finnes lämpligt och hinder ej möter, foga akten i målet.

11 § Domstol, som anmodats att upptaga bevis, har att utsätta tid och ställe för bevisupptagningen. Vid denna äge domstolen samma befogenhet, som om rättegången fördes där.

Protokollet över bevisupptagningen skall tillika med alla till domstolen översända eller eljest till ärendet hörande handlingar tillställas den rätt, där rättegången föres.

Expeditionskungörelse (SFS 1964: 618)

Bilaga

Avgiftslista

Avdelning II. Expeditioner vid annan myndighet än domstol

Folkbokföring m. m.

<i>Stomme</i> till allmän röstlängd, avskrift, eftertryck eller utdrag av,	
varje uppslag	25
dock lägst	50
Avgift utgår icke för första exemplaret av längd, som enligt en av riksskatteverket godkänd plan utfärdas på begäran av ett politiskt parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. Detta gäller även om i längden intagits uppgifter utöver vad allmän röstlängd skall innehålla.	
<i>Särskild röstlängd</i> , avskrift, eftertryck eller utdrag av,	
varje sida	25
dock lägst	50
Avgift utgår icke för första exemplaret av längd, som enligt en av riksskatteverket godkänd plan utfärdas på begäran av ett politiskt parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet. <i>Förordning (1988: 165)</i> .	

Lag om statligt stöd till politiska partier (SFS 1972: 625)

Inledande bestämmelse

1 § Till politiskt parti som deltagit i val till riksdagen utgår statligt stöd enligt denna lag. Stödformerna är partistöd och kanslistöd.

Partistöd

2 § Partistöd utgår som mandatbidrag. Varje mandatbidrag utgör 274 850 kronor. *Lag (1989: 744).*

3 § Antalet mandatbidrag som varje parti erhåller bestämmes årligen med hänsyn till utgången i de två närmast föregående ordinarie valen, om ej annat följer av 4 §.

Första året under den treårsperiod som följer efter ordinarie val till riksdagen erhåller varje parti så många mandatbidrag som motsvarar en sjättedel gånger antalet vunna mandat i det senaste valet plus fem sjättedelar gånger antalet vunna mandat i närmast föregående val. Andra året erhåller partiet så många mandatbidrag som motsvarar halva antalet mandat i det senaste valet plus halva antalet mandat i närmast föregående val. Tredje året erhåller partiet så många mandatbidrag som motsvarar fem sjättedelar gånger antalet mandat i det senaste valet plus en sjättedel gånger antalet mandat i närmast föregående val.

Har parti i något av valen ej blivit företrätt i riksdagen, räknas beträffande sådant val istället för mandat antalet hela tiondels procentenheter röster över 2,5 procent som partiet erhållit i valet i hela landet. Har parti i något av valen blivit företrätt i riksdagen men ej fått 4 procent av rösterna i hela landet, räknas beträffande sådant val dels antalet mandat, dels antalet hela tiondels procentenheter röster över 2,5 procent. Om det sammanlagda antalet mandat och tiondels procentenheter röster över 2,5 procent överstiger fjorton, räknas dock ej överskjutande tal.

4 § Har extra val ägt rum efter något av de ordinarie val som avses i 3 § första stycket, räknas som antal mandat vid tillämpningen av 3 § andra stycket medeltalet av antalet mandat som erhållits vid det ordinarie valet och vid därefter förekommande extra val. Vad som sagts nu om antal mandat gäller vid tillämpningen av 3 § tredje stycket antalet hela tiondels procentenheter röster. *Lag (1974: 563).*

Kanslistöd

5 § Kanslistöd utgår som grundstöd och tilläggsstöd.

6 § Parti som vid val till riksdagen fått minst 4 procent av rösterna i hela landet erhåller för varje år för vilket valet gäller ett helt grundstöd. Helt grundstöd utgör 4 800 000 kronor. *Lag (1989: 744).*

7 § Parti som blivit företrätt i riksdagen men ej fått 4 procent av rösterna i hela landet erhåller för varje år för vilket valet gäller så många fjortondelar av ett helt grundstöd som motsvarar antalet vunna mandat. *Lag (1974: 563)*.

8 § Parti som avses i 6 eller 7 § erhåller utöver grundstödet tilläggsstöd för varje år för vilket valet gäller med 13 400 kronor för varje vunnet mandat, om partiet är företrätt i regeringen och annars med 20 100 kronor för varje vunnet mandat. *Lag (1989: 744)*.

9 § Har parti vid val till riksdagen fått minst 4 procent av rösterna i hela landet och erhåller partiet en lägre procentandel än fyra vid närmast följande val, utgår avtrappat grundstöd för de tre därpå följande åren, första året med 75 procent av ett helt grundstöd, andra året med 50 procent av ett helt grundstöd och tredje året med 25 procent av ett helt grundstöd. Är 6 eller 7 § tillämplig, gäller dock istället bestämmelserna där, om de skulle medföra ett högre grundstöd. *Lag (1974: 563)*.

10 § Har parti vid extra val eller omval fått minst 4 procent av rösterna i hela landet och uppnådde partiet en lägre procentandel än fyra vid närmast föregående val eller vid det upphävda valet, utgår en tolftedal av ett helt grundstöd för varje hel månad som återstår av året från den dag då det extra valet eller omvalet avslutades. *Lag (1974: 563)*.

11 § Parti kan under ett år ej få högre belopp i grundstöd än som motsvarar helt grundstöd. *Lag (1974: 563)*.

Gemensamma bestämmelser

12 § År räknas i denna lag från och med den 15 oktober. Stöd som avses i lagen uträknas en gång för varje år, om ej annat följer av 10 §. Förhållandena vid uträkningstillfället bestämmer stödets storlek.

Om det vid uträkning för bestämmande av stöd uppkommer brutet tal, sker sedvanlig avrundning till helt tal. *Lag (1974: 563)*.

13 § Fråga om stöd enligt denna lag prövas av partibidragsnämnden. Nämnden består av ordförande och två andra ledamöter. Ledamöterna, som ska inneha eller ha innehaft ordinarie tjänst som domare, utses av riksdagens förvaltningsstyrelse för sex år.

Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i partibidragsnämnden tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål. Nämndens beslut får inte överklagas. *Lag (1989: 241)*.

14 § Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos partibidragsnämnden. Ansökan bör göras före utgången av oktober.

Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av riksdagens förvaltningskontor kvartalsvis med en fjärdedel

varje gång. Första utbetalningen görs inom en månad efter det att ansökan har gjorts. Utbetalningarna sker till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan dock kanslistödet eller del därav betalas till riksdagsgruppens kansli. *Lag (1989: 241)*.

Lag om kommunalt partistöd (SFS 1969:596)

Kommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti, som under den tid beslut om bidrag avser är representerat i kommunens fullmäktige. Beslutet skall innehålla att bidrag utgår till varje sådant parti med samma belopp för varje plats som partiet under nämnda tid har i fullmäktige.

Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning på landstingskommun och landsting.

RSV 750 Utg 5
ISSN 0280-3496